

lev

LEV BLADET NR. 2. MARTS 2016

Ulige for loven

– Social status
kan afgøre,
om man får
den rigtige
hjælp

Landsforeningen
LEV

UDVIKLING FOR UDVIKLINGSHÆMMEDE

FOKUS

6

Brugerbetaling
på ledsagelse
skal tilbage-
betales

LÆS OGSÅ

12

Forældre i
krig for at
rede special-
børnehave

Nordfyns Ungdomscenter

- til unge med særlige behov

Ørbækvej 1-3 • 5400 Bogense
Tlf. 22 42 75 21 • www.nordfynsungdomscenter.dk

Målgruppe §142 og §107 • Tillægsydelse: STU - Uddannelse • Vi tilbyder nu også dagsebeskæftigelse efter § 103 og 104

Alle mennesker
kan
udvikle sig

Ny kursusserien starter til september!

Vil du lære nyt og have nye kompetencer?

På JAC tilbyder vi læringsforløb og kurser som en del af alle vores beskyttede værkstedstilbud samt aktivitets- og samværstilbud, der kan give dig nye muligheder i livet.

Vi har også støttet beskæftigelse, STU, afklaringsforløb og jobformidling til dig med særlige behov.

Vi har samlet alle vores læringsforløb, kurser og tilbud i et katalog, som du kan rekvirere på tlf.: 4528 0528 eller se på vores hjemmeside www.jacinfo.dk.

Sandtoften 3-7 • 2820 Gentofte
www.facebook.com/jobogaktivitetscenteret

I REHABILITER OG BUSSER A/S
HAR VI MERE END
25 ÅRS ERFARING
I AT SÆLGE BUSSE TIL INSTITUTIONER,
PLEJEHJEM OG HANDICAPPEDE

VORES MÅLSÆTNING: At arbejde i løsninger med den bedste lokale service.

Hos Rehabiliter og Busser A/S, fortsætter udviklingen af det gode koncept. Et koncept hvor vi er komplette. Vi tror på, at den største tryghed opnås, ved at du som chauffør kan få alt det du har brug for ét sted. Som en del af Autohuset Vestergaard A/S, kan vi i Rehabiliter og Busser A/S hjælpe med, at dit transportmiddel ikke bliver en del af de udfordringer din hverdag måtte have.

AUTOHUSET VESTERGAARD A/S, REHABILITER
www.autohuset-vestergaard.dk

Autohuset
VESTERGAARD

Bostedet Åhusene

Café Pakhuset
En særlig Café
med god tid til det hele

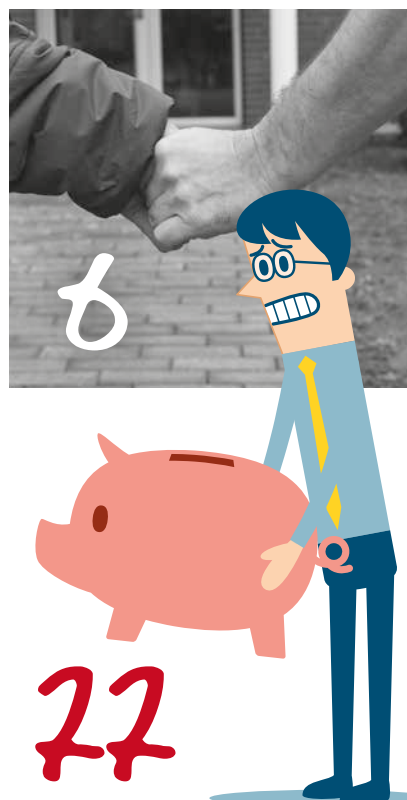
Østergade 45 F, St.
8300 Odder
Tlf. 87 80 36 40
www.aahusene-odder.dk

Fruebjergs Vej 10 • 8230
Hvidebølsgade 5, 8300 Odder, tlf. 87 80 33 86
www.cafepakhuset.dk

DILLESCHOLM - et liv på egne betingelser

Salimorvej 1 • 4874 Gedser
Tlf. 54 16 37 37 • www.dillesholm.dk

- 4 Kort nyt**
- 5 Leder** – Et skævt loft
- 6 Ministerie slår fast: Brugerbetaling på ledsagelse skal tilbagebetales**
- 11 Debatturné** – Bevæger handicappolitikken sig baglæns?
- 12 Embedsmændende ville lukke specialbørnehaven**
– Men så gik forældrene i aktion
- 14 Udvidet stemmeret på vej for personer under værgemål**
- 18 NemID giver stadig udfordringer**
– Og det gør alternative løsninger også
- 22 Ulige for loven**
– Social status kan afgøre, om man får den rigtige hjælp
- 29 Kulturprojekt på Bornholm giver aha-oplevelse**
- 30 Ghana går foran med inklusion i skolen** – Med hjælp fra LEV
- 33 LEVs sommerhuse**
- 35 Det skrev vi for 23 år siden**
– Også svært handicappede kan undervises i et almindeligt skolemiljø
- 37 FamilieFOKUS** – Nyt tilbud for hele familien
- 45 LEV nyt**
- 46 Kort nyt**

Nu serveres der 'glad' mad i DR Byen

"ISS leverer maden, mens vi i første omgang kommer til at stå for serveringen og den gode stemning i Café Glad." Det udtaler Mikkel Holmbäck, der er administrerende direktør for Glad Fonden og Glad Mad, til dr.dk om et nyt samarbejde, som startede i DR Byen lige efter nytår. Han uddyber: "Vi fungerer i denne sammenhæng som underleverandører for ISS, og bemander Caféen i den vestlige ende af Indre Gade med

en ordinær og et par fleksjob-ansatte plus eventuelt en elev hver dag mellem klokken 9 og 14."

På dr.dk bliver det uddybet, hvordan ISS's model for denne type partnerskaber fungerer. ISS indgår i partnerskaber med blandt andet Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR) og CSR Fonden om at skabe positive forandringer for udsatte i Danmark. Partnerska-

berne har til formål at integrere udsatte målgrupper på arbejdsmarkedet. ISS har gennemført projekter, som skaber jobmuligheder og fastholder for eksempel traumatiserede flygtninge, langtidsløse, unge med et handicap, stress- og depressionsramte samt nydanskere med sproglige barrierer.

Indsamling til mindesmærke for "navnløse" døde

Vejle Kommune har bevilget 175.000 kroner til et kommende Brejning-mindesmærke for de mange "navnløse", der ligger begravet på kirkegården på den gamle Kellerske Anstalt. Begravet uden nogen form for markering af deres sidste hvilested. "Et sådant mindesmærke kan samtidig være til stor glæde og eftertænksomhed for de mange, der færdes i området, og bidrage til, at endnu flere bliver opmærksomme på dette kapitel af vores nyere Danmarks-historie," som bestyrelsen for Museet Kellers Minde formulerer det.

Bevillingen skal bruges til at udføre skitseprojektet til mindesmærket, som Bjørn Nørgaard er hyret til at udforme.

Nu skal initiativtagerne i gang med at søge penge hos fonde og private, som vil støtte projektet.

Mellem 2,4 og og tre millioner kroner forventes det, at der skal samles ind. De skal efter planen samles ind i løbet af 2016 eller 2017, så mindesøjlen kan blive rejst i 2017.

Idéen til mindesmærket kommer fra 60-årige Bjarne Jensen, som i sin barndom og ungdom boede på De Kellerske Anstalter i Brejning.

"Jeg kunne ikke undgå at se de hvide kors på kirkegården, når vi gik forbi, for der var nærmest en skov af dem", siger Bjarne Jensen til Fredericia Dagblad. Han bor i dag i Vejle og arbejder for Udviklingshæmmedes Landsforbund.

Et SKÆVT loft

AF SYTTER KRISTENSEN,
LEV'S LANDSFORMAND

"Det skal bedre kunne betale sig at arbejde" er det altdominerende slogan bag det såkaldte kontanthjælpsloft. Et loft, som regeringen og dens støttepartier ihærdigt har forsøgt at forklare den dybere mening med den seneste måneds tid. Ikke mindst når det gælder kontanthjælpsloftets markante negative virkning i forhold til en stor gruppe mennesker med handicap.

"Det skal bedre kunne betale sig at arbejde" er det altdominerende slogan bag det såkaldte kontanthjælpsloft

Helt grundlæggende er tanken bag loftet vel, at flere kontanthjælpsmodtagere kommer i arbejde, hvis man nedsætter det beløb, de har til rådighed hver måned. Jo fattigere, du bliver, jo mere tilskyndet bliver du til at finde et arbejde, og jo flere jobs skabes der – det er så at sige grundtanken bag reformen.

Ifølge regeringens tal vil i omegnen af 30.000 personer få større eller mindre beskæringer af deres månedlige rådighedsbeløb – for nogles vedkommende omkring 3.000 kr. om måneden – som resultat af reformen. Til gengæld skønner man, at cirka 700 personer vil komme i arbejde som følge af de skærpede tilskyndelser. Incitamenter, som det kaldes i økonomisproget.

Som landsformand for LEV burde jeg egentlig ikke have nogen anledning til at beskæftige mig med kontanthjælpsloftet. Kontanthjælp er jo en ydelse til mennesker, som enten aktuelt eller på sigt har mulighed for at komme i arbejde og blive selvforsørgende. Det ligger ligesom i ydelsens 'natur', at der er tale om en midlertidig forøgelse.

Mennesker med en betydelig og varig nedsat arbejdsevne – og uden realistisk udsigt til at opnå selvforsørgelse på arbejdsmarkedet – skal jo tildeles en førtidspension. Det fik vi faktisk også beskæftigelsesministerens ord for, da han kom under pres i forbindelse med blotlægningen af

kontanthjælpsloftets virkning på en stor gruppe mennesker med handicap.

Alligevel kan vi konstatere, at tildelingen af førtidspension til mennesker med udviklingshæmning er styrtet siden førtidspensions- og fleksjobreformen i 2013. Som vi i flere omgange har fortalt her i LEV Bladet, har der efter reformen været mere end en halvering i de årlige førtidspensionstiladelser til udviklingshæmmede.

Langt de fleste af dem, som nu ikke længere får en førtidspension, ender på kontanthjælp. De opfylder kriterierne for en førtidspension, men alligevel vælger kommunerne generelt at give afslag på pension. Kommunernes økonomiske tilskyndelse til at holde borgerne på den ene eller anden kontanthjælpsydelse er ganske enkelt så stor, at man vælger at se bort fra denne gruppe borgers rettigheder. Statistikken taler her sit tydelige sprog sammen med de mange absurde eksempler på unge med udviklingshæmning og multihandicap, der nægtes en førtidspension med diverse pseudoargumenter om uafklaret arbejdsmarkedspotentiale.

Derfor er kontanthjælpsloftet desværre også et anliggende for LEV. Jeg glæder mig i den forbindelse over, at det er lykkedes at få regeringen til at foretage ændringer i lovforslaget – herunder især, at mennesker med handicap, der bor i en anvist handicapbolig, undtages fra loftet. De ændringer vil i mange tilfælde komme mennesker med udviklingshæmning, som ellers ville være blevet voldsomt klemte på boligydelsen, til gode.

Men der vil stadig være en mindre gruppe yngre udviklingshæmmede tilbage, som risikerer at komme i klemme med et kontanthjælpsloft. Især på grund af den problematiske håndtering af førtidspensionsreglerne. De vil ikke have skyggen af chance for at gå ud og tage sig et job – så de tilsigtede incitamenter vil være virkningsløse. Der vil kun være én virkning: Øget fattigdom blandt mennesker med et handicap, som medfører, at de ikke *kan* forsørge sig selv.

MINISTERIE SLÅR FAST: BRUGERBETALING PÅ

LEDSAGE

SKAL TILBAGEBETALES

NYT KAPITEL I DEN ÅRELANGE STRID OM BRUGERBETALING PÅ PÆDAGOGISK STØTTE OG LEDSAGELSE TIL UDVIKLINGSHÆMMEDE: AL TVIVL ER FEJET AF BANEN – DET VAR LOVSTRIDIGT AT KRÆVE BRUGERBETALING, OG DE OPKRÆVEDE BELØB SKAL BETALES TILBAGE TIL BORGERNE. NU ER DER IKKE FLERE UNDSKYLDNINGER, DER KAN TRÆKKE TILBAGEBETALINGEN I LANGDRAG

Blandt beboere og pårørende i bostedet Agerbækhuse i Køge var der nærmest feststemning, da meddelelsen om Social- og Indenrigsministeriets udtalelse blev offentliggjort på ministeriets hjemmeside. Udtalelsen bekræftede endnu en gang, at den opkrævede brugerbetaling på støtte og ledsagelse var lovstridig – og at kommunen er forpligtiget til at tilbagebetale de opkrævede beløb.

Pårørenderådet ved Agerbækhuse havde i månederne forud haft en langstrakt debat med kommunen om, hvornår man ville påbegynde tilbagebetalingen af den ulovligt opkrævede brugerbetaling. Pårørenderådets krav om at påbegynde tilbagebetalingen blev både rejst i handicaprådet og i direkte henvendelser til politikere og embedsmænd i kommunen. Den lokale presse var også på sagen.

Men svaret fra kommunen var hver gang det samme – "vi afventer Social- og Indenrigsministeriets udtalelse". Og et tilsvarende svar har mange andre

LSE

borgere og pårørende rundt omkring i landet fået. I mere end et år!

Men nu er ventetiden overstået.

MINISTERIET ER ENIG MED STATSFORVALTNINGEN

Social- og Indenrigsministeriet udtalelse er ikke til at misforstå: En kommune må ikke opkræve betaling for socialpædagogisk støtte og ledsagelse i forbindelse med ferie, fritidsaktiviteter og lignende. Med en noget teknisk sprogbrug, angiver ministeriet således, "... at der ikke i serviceloven eller i bekendtgørelse nr. 1576 af 27. december 2014 om betaling for generelle tilbud og for tilbud om personlig og praktisk hjælp m.v. efter servicelovens §§ 79, 83 og 84, er hjemmel til, at en kommunalbestyrelse kan opkræve betaling fra borgere i kommunens botilbud for kommunens udgifter til løn, billetter, rejser, ophold mv. til det personale, som yder støtte og socialpædagogisk bistand, herunder ledsagelse, under sædvanlige ferier og udflugter."

Det tog næsten halvandet år for ministeriet at nå frem til, at man på alle punkter er enig med den oprindelige udtalelse fra Statsforvaltningen, der var hele baggrunden for, at Kommunernes Landsforening havde indbragt sagen til vurdering i ministeriet. Tilbage i oktober 2014 bad KL således Indenrigsministeriet (dengang Økonomi- og Indenrigsministeriet) om at tage stilling til, om en kommune – med baggrund i den såkaldte kommunalfuldmagt – lovligt kan opkræve betaling fra beboere i botilbud for ledsageres løn samt rejse- og opholdsudgifter under ferieophold uden for botilbuddet. En afgørelse fra Statsforvaltningen, der tog udgangspunkt i en konkret sag fra Favrskov, havde dengang netop slået fast, at den pågældende kommune (og dermed i praksis alle kommuner) ikke måtte opkræve betaling for ledsagelse.

KOMMUNALFULDMAGTEN

KL forklarerede ved indgivelsen af klagen til ministeriet, at man er enig i, at selve serviceloven ikke giver kommu-

nerne ret til at opkræve brugerbetalingen på pædagogisk støtte og ledsagelse i forbindelse med ferier, fritid og lignende. Men KL mente, at den såkaldte kommunalfuldmagt kunne være et lovligt grundlag at opkræve brugerbetalingen på. Kommunalfuldmagten er en betegnelse for de (uskrrevne) regler, der er for en kommunes handlemuligheder i en række tilfælde, hvor der ikke findes en egentlig hjemmel i lovgivningen. Og det var netop rækkevidden af kommunalfuldmagten, som KL – på vegne af landets kommuner – ville have ministeriets vurdering af.

Men også her er ministeriet enig med Statsforvaltningen. I ministeriets udtalelse konkluderes det således, at ministeriet er "... enigt med Statsforvaltningen i, at kommunalfuldmagsreglerne ikke finder anvendelse i dette tilfælde."

Dermed skulle enhver tvivl være ryddet af vejen. Det er ulovligt for en kommune at forlange betaling for den nødvendige hjælp og støtte efter serviceloven,

også når det gælder socialpædagogisk ledsagelse i forbindelse med en ferie eller fritidsaktiviteter. Social- og Indenrigsministeriets udtalelse er ikke udtryk for nye regler, ændret lovgivning eller lignende. Det har hele tiden været i strid med loven at opkræve denne form for brugerbetaling.

NU SKAL BRUGERBETALINGEN BETALES TILBAGE

Landets kommuner skal nu sætte gang i tilbagebetalingen til de mange borgere, som uretmæssigt er blevet opkrævet betaling for socialpædagogisk støtte og ledsagelse.

Statsforvaltningen skrev nemlig i sin udtalelse fra 2014 i en konkret sag fra Favrskov Kommune, at kommunen "... har pligt til at tilbagebetale de ulovligt opkrævede beløb, som din datter har betalt for ledsagelse under ferier og lignende". Og det fremgår ligeledes, at tilbagebetalingskravet gælder alle berørte borgere – også dem, som ikke har klaget.

Men en kommune kan ikke blot læne sig tilbage og vente på, at hver enkelt borger eller hans eller hendes pårørende henvender sig. Kommunen har nemlig pligt til på eget initiativ at undersøge, om der er opkrævet ulovlig brugerbetaling – og sørge for, at beløbet kommer retur til borgeren. Statsforvaltningen skrev således blandt andet i sin udtalelse, at "... pligten til at tilbagebetale [er] efter Statsforvaltningens opfattelse endvidere som udgangspunkt omfattet en pligt til for kommunen af egen drift at tilbagebetale de opkrævede beløb, som er foretaget overfor andre berørte borgere i kommunen."

Pligten til at sørge for tilbagebetaling af den ulovlige brugerbetaling er dog ikke ubegrænset. Statsforvaltningen skriver således i sin udtalelse, at kommunens pligt til tilbagebetaling gør sig gældende, "... medmindre der konkret foreligger særlige omstændigheder – navnlig hvis det vil være forbundet med meget betydelige administrative vanskeligheder – at finde frem til sagerne."

BETYDELIGE ADMINISTRATIVE VANSKELIGHEDER?

Det er ikke helt klart, hvad der vil falde ind under "betydelige administrative vanskeligheder". Men det er klart, at en kommune ikke kan slippe udenom tilbagebetalingen ved at henvise til almindeligt administrativt besvær.

I en del tilfælde er der tale om ganske høje beløb. Ikke sjældent blev udviklingshæmmede opkrævet omkring 20.000 kroner eller mere for en uges sommerferie i sommerhus, hvoraf op imod to tredjedele udgjorde lovstridig brugerbetaling til dækning af løn- og rejseomkostninger for personalet. Hertil kom i mange tilfælde opkrævninger i forbindelse med udflugter, festivaler og lignende. For den enkelte er det altså i en del tilfælde betragtelige beløb, som uretmæssigt er blevet opkrævet – og dette er i sig selv et vigtigt argument for, at kommunen skal prioritere de nødvendige administrative ressourcer til opgaven.

Det er klart, at der vil være en del af den uretmæssigt opkrævede brugerbetaling, som det kan være ret vanskeligt for kommunen at dokumentere – og dermed tilbagebetale. Det gælder formentlig en stor del af de mange mindre personalerelaterede udgifter i forbindelse med ledsagelsen på ferie eller udflugter: Bus- og togbilletter, forplejning osv. I de tilfælde er det sandsynligt, at Statsforvaltningens formulering om "betydelige administrative vanskeligheder" vil betyde, at der i en række tilfælde ikke sker tilbagebetaling.

Men i mange andre tilfælde vil det blot kræve en søgning i bogholderiet (for eksempel i de enkelte bosteder) for at finde tilstrækkelig dokumentation for de opkrævede beløb. Der vil typisk findes en faktura, som er udstedt til de enkelte beboere, hvor beløbene hurtigt kan udledes – og derefter tilbagebetales. Her kan der ikke siges at være tale om "betydelige administrative vanskeligheder" – i hvert fald ikke i forhold til de ofte meget høje beløb, som den enkelte borger er blevet opkrævet.

NU SKAL DER RYKKES

Det er som nævnt den enkelte kommune, som nu er forpligtet til at igangsætte en tilbagebetaling af den opkrævede brugerbetaling – under forudsætning af at der er indikation på, at denne brugerbetalt rent faktisk har fundet sted, naturligvis.

Men hvis kommunen ikke af sig selv sætter gang i tilbagebetalingsprocessen, kan der være god grund til at presse på – eksempelvis fra den lokale LEV kreds eller fra kommunens handikapråd.

Oven på Social- og Indenrigsministeriets udtalelse er det derfor oplagt, at handicaprådet beder kommunen om en redegørelse for, hvordan, hvornår og på hvilken måde kommunen har tænkt sig at gennemføre tilbagebetalingsprocessen. Her er det ekstra vigtigt at have fokus på, hvordan det sikres, at det ikke kun er de borgere (og deres pårørende), som retter henvendelse og aktivt beder om tilbagebetaling, der tilgodeses. Kommunen har et særligt ansvar i forhold til den del af målgruppen, som ikke har nogen, der kan hjælpe dem med at bede om tilbagebetaling.

Vi er et bofællesskab med plads til 16 beboere, som p.t. er i alderen 19 – 41 år. De bor i 3 forskellige boenheder, som hver især rummer fra megen hjælp til næsten selvhjulpen. Vi er en Almennyttig fond under tilsyn af Odder Kommune. Vore beboere arbejder på gårdens værksteder og har et aktivt fritids- og kulturliv. Livet på gården tager udgangspunkt i Rudolf Steiners menneskesyn.

Vore værksteder er: keramik, køkken og udehold. Udehold, der rummer træværksted, gartneri og æbleplantagen. Fritiden kan indeholde besøg i fitnesscenter, ridefysioterapi, svømning og bowlinghallen, samt ikke mindst musik-oplevelser i og udenfor Tornsbjerggård.

Vore værksteder har også plads til brugere, som ikke bor på Tornsbjerggård. Tornsbjerggård i et naturskønt område, grænsende op til Tornsbjergskov i Østjylland mellem Odder, Hundslund og Hovedgård. Vi har 19 km til Horsens og 28 km til Århus. Ønsker du at vide mere om Tornsbjerggård, kan du besøge vor hjemmeside:

www.tornsbjerggaard.dk

Mail: mail@tornsbjerggaard.dk

Tornsbjerggård...

Et bo- og arbejdstilbud for udviklingshæmmede

Nærvær - Engagement - Tryghed Døgnet rundt

Tigó Fripleje... Frihed til at vælge

inspiration - tålmodighed - opmærksomhed - anerkendelse - empati - respekt - rummelighed - glæde og åbenhed er blot få af de værdier vi sætter højt.

omsorg og støtte gives døgnet rundt. Her er 12 lejligheder fordelt i tre bygninger med god udenomsplads. Her er rigeligt plads både til privatliv og til at være sammen med andre. Aktiviteterne tager udgangspunkt i beboernes interesser og ønsker. Vores egen skov og sø giver rig mulighed for ude-liv og naturoplevelser. Vi benytter ligeledes det omkringliggende samfund, til cafebesøg, biografture, svømning, ride-terapi, indkøb osv. Tigó fripleje er for borgere over 18år diagnosticeret som værende indenfor autisme spektrum forstyrrelser primært infantil autisme. For at styrke systematikken og dokumentationen af indsatsen og selvevalueringen, benytter vi praksisnære kontrolsystemer via Bosted systemet.

Borgerne modtager støtte efter SEL §83 - §87 - §85 - §97

Tuenvvej 535 - 9870 Sindal - Tlf 4032 5607 - palle@tigo-fripleje.dk - www.tigo-fripleje.dk

Har du lyst til at bo i Landsbyfællesskabet Ølsted?

I den smukke landsby Ølsted på Fyn ligger Sophiagård-Elmehøjen: Et bosted for udviklingshæmmede børn, unge og voksne.

Her bor vi, går i skole, STU og arbejder i beskyttede værksteder. Der er et økologisk landbrug med køer, høns og får, et væver, et filteri og et lysdypperi.

Vi hygger os med hinanden i fritiden. Vi går fx til fodbold, på aftenskole og danser folkedans sammen.

Vi arbejder ud fra Rudolf Steiners pædagogik.

Vi har pt. ledige pladser i børne-, unge- og voksengruppen.

Kontakt os for en snak eller et uformelt besøg:

Mød os på Facebook: *Landsbyfællesskabet Ølsted*

KONTAKTINFO:

*Sophiagård-Elmhøjen - Hjem for udviklingshæmmede børn, unge og voksne - samt STU
Ølstedgårdsvej 9, 5672 Broby.*

Anja Grage: 62 69 22 00, mail: kontor@sophiagaard.dk

Bevæger nutidens handicappolitik sig baglæns?

Store institutioner med helt op til 100 beboere, et 'hjem' med håndsprit og gummihandsker som obligatorisk inventar og dagtilbud, der flyder sammen med boenheder, så beboerne er tvunget til at blive på samme matrikel hele dagen. FOA, Socialpædagogerne Landsforbund (SL) og LEV vil sammen rejse debatten om den aktuelle udvikling i synet på og behandlingen af mennesker med udviklingshæmning i Danmark. Det sker, når en debatturné med tre stort anlagte arrangementer afholdes landet over i maj måned.

"Jeg oplever en virkelig bekymrende historieløshed blandt dem, der træffer beslutningerne i dagens praktiske handicappolitik. Det må vi gøre noget ved". Sådan beskriver LEVs landsformand, Sytterne Kristensen, et af hovedformålene med den debatturné, som LEV, SL og FOA – i maj måned er arrangørerne bag. Målet er at give perspektiv til nutidens handicappolitik og genskabe positive visioner på området.

STEMMER FRA FORTIDEN

I december måned viste DR K dokumentarfilmserien "De åndssvages historie", som blandt andet baserer sig på bogen "På kanten af velfærden – Anbragte og indlagte i dansk socialforsorg 1933-1980". Filmene skildrer gennem vidneberetninger livet som anbragt i den gamle Åndssvageforsorg – med fortællinger om eksklusion fra samfundet, tvangssteriliseringer, fikseringer og tvangsarbejde.

Men vi får også historien om den nye socialpædagogiske faglighed, der med sin begyndelse i 60'erne og op igennem de følgende årtier var med til at gøre op med Åndssvageforsorgen og udvikle indsatsen ud fra nye værdier om inklusion, værdighed, dagligt miljøskifte og lige menneskerettigheder. Værdier, som stadig bør være blandt grundpillerne i fremtidens handicappolitik.

DEBAT OM NUTIDENS HANDICAPPOLITIK

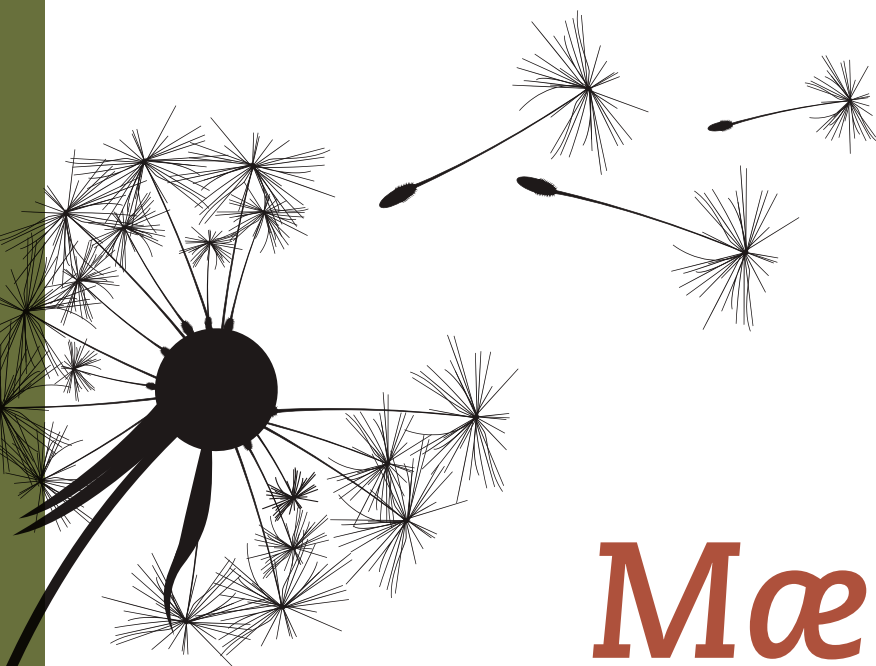
Opgøret med Åndssvageforsorgen affødte en positiv udvikling i både synet på og behandlingen af mennesker med udviklingshæmning og handicap i Danmark. Men de seneste ti år har tendensen desværre været, at grundlæggende handicappolitiske værdier og menneskesynet bliver udfordret.

I forlængelse heraf lancerer LEV, SL og FOA derfor den landsdækkende debatturné om nutidens handicappolitik, som vil henvende sig til pårørende, lokale og nationale embedsmænd og politikere samt fagpersoner og forskere på området.

Med filmene som historisk bagtæppe skal debatten stille skarpt på nogle af de centrale emner, som historiebevidstheden er med til at rejse: Kan vi bruge Åndssvageforsorgens historie til at reflektere over, hvordan der i fremtiden vil blive set tilbage på vor tids handicappolitik? Kan vi blive klarere på, hvilken retning en moderne handicappolitik skal gå? Og hvorfor synes vi stadig som samfund, at det er acceptabelt, at nogle mennesker skal tage til takke med værdier og rammer, som andre aldrig ville acceptere?

**TILMELD DIG LEVS ELEKTRONISKE
NYHEDSBREV PÅ LEV.DK ELLER VORES
FACEBOOKSIDE OG HOLD ØJE MED,
HVOR OG HVORNÅR DEBATTURNEEN
KOMMER RUNDT I LANDET.**

**"DE ÅNDSSVAGES HISTORIE" GENUDD-
SENDES I ØVRIGT I TRE DELE PÅ DRK I
SLUTNINGEN AF MARTS OG STARTEN
AF APRIL.**

Mælkebøtten

Det kan nytte at kæmpe. Sådan ser det i hvert fald ud for en række pårørende til børn på specialbørnehaven Mælkebøtten på Bornholm. Børnehaven stod i slutningen af 2015 til lukning, men nu har politikerne besluttet at gå imod embedsmændene og bevare specialbørnehaven. Fremover formentlig som en integreret institution for både børn med og uden handicap

En kamp på liv og død for Bornholms eneste specialbørnehave Mælkebøtten, beliggende i Svaneke, ser nu ud til at blive belønnet. Kommunalbestyrelsen på Bornholm har nikket til, at den skal fortsætte. Det skyldes ikke mindst en ihærdig indsats af nogle af de pårørende til en række af børnene.

I flere år har Mælkebøtten været truet på overlevelse. Generelle nedskæringer og et faldende børnetal har i forbindelse med flere på hinanden følgende budgetforhandlinger placeret Mælkebøtten på vippen. I de sparekataloger, som embedsmændene blev bedt om at lave, var Mælkebøtten en fast bestanddel. Men hver gang endte det med, at børnehaven var taget ud af spareforslagene, når borgmesteren præsenterede budgettet.

I løbet af 2015 begyndte der dog at tegne sig et andet billede. Embedsmænd arbejdede med et nyt sparekatalog. Og nu kunne man henvise til en større analyse af hele dagtilbudsområdet, som både omfattede udviklingen i antallet af

børn og fordelingen på de enkelte børneinstitutioner. Den analyse viste blandt andet, at der kun ville være fire børn tilbage i Mælkebøtten i august 2016.

- Dermed vidste vi, at der denne gang ville blive kamp om det, for det ville blive svært for politikerne at forsvare Mælkebøttens overlevelse under de forudsætninger, siger Henrik Stilling, der er medlem af forældrerådet på Mælkebøtten og i øvrigt nyvalgt formand for LEV-Bornholm.

OMVENDT INKLUSION

Det er også rigtigt, at der er færre børn i Mælkebøtten, end der er plads til, og der tidligere har været. Fire børn i august er dog ikke korrekt. For så har man ikke taget forbehold for, at nogle børn ikke er skoleklare og dermed skal gå i børnehaven et år mere. Og man har heller ikke taget højde for, at der kan komme nye børn, forklarer Henrik Stilling. Han peger imidlertid på en helt anden årsag til det voldsomt faldende børnetal i Mælkebøtten, hvor der aktuelt er 16 børn og for et år siden 25: Kom-

Henrik Stilling, medlem af forældrerådet i Mælkebøtten glæder sig over, at det ser ud til, at specialbørnehaven overlever.

overlever alt

munen har ved at undlade at visitere egnede børn strammet visitationen. I stedet er specialbørnene blevet placeret i børnehaver i nærheden af, hvor de bor, med en støttepædagog tilknyttet.

Forældrene til børnene i Mælkebøtten lagde derfor hovederne i blød for at finde en anden model, hvor Mælkebøtten blev bevaret under en eller anden form. Og her kom den ide op, at der måske kunne laves en omvendt inklusionsmodel, hvor børn fra normalområdet rykkede ind i nogle af de ledige lokaler på Mælkebøtten. Den ide fik liv af, at børnehaven Svaneke Børnehus stod til at blive hjemløs, da den matrikel, hvor de holdt til, var solgt til andet formål.

- Ved at slå Mælkebøtten og Svaneke Børnehus sammen, kan der findes børn nok til at holde en daginstitution åben i Svaneke. Men det er også en spændende pædagogisk løsning, hvor ordet inklusion virkelig bliver sat i centrum. De 'normale' børn vil lære en hel masse om forskellighed, tolerance og demokratiske rettigheder, siger Henrik Stilling.

MODIGE POLITIKERE

Embedsværket fik i efteråret 2015 besked på at belyse og kortlægge behovet for specialtilbud – facitlisten for den opgave var givet på forhånd, nemlig besparelser for i alt 4,5 millioner kroner.

Resultatet af det arbejde var en række scenarier for den fremtidige dagtilbudsdrift på hele Øst- og Nordbornholm. Et af dem var flytning af Mælkebøtten til øens specialskole, Kildebakken. Her skulle der oprettes fire daginstitutionspladser for de mest handicappede børn. Resten af børnene skulle inkluderes i små grupper i andre børnehaver rundt om på øen. Hertil havde man afsat en million kroner.

- Det kan da lyde som en god ide at inkludere udviklingshæmmede børn i normalinstitutionerne, men at det kan ske for blot en million kroner afslører en ganske anden indgangsvinkel til begrebet inklusion, end det, vi som har kendskab til området, har, siger Henrik Stilling.

Et andet scenarie var den sammenlægning af Mælkebøtten og Svaneke Børnehus, som Henrik Stilling og de øvrige forældrerådsmedlemmer fra Mælkebøtten jo arbejdede for.

Dagtilbudsbestyrelsen, der er bestyrelse for alle dagtilbud på Bornholm herunder Mælkebøtten, bifaldt forslaget om sammenlægning med Kildebakken. Mælkebøtten har en fast plads i dagtilbudsbestyrelsen, men på det møde, hvor bestyrelsen skulle tage stilling til forslagene, var hverken Mælkebøtten medlem eller medlemmet fra Svaneke Børnehus til stede. Det var dermed nemt at få det til at se ud som om, at forældrene bakkede op om Kildebakkeløsningen.

Sammen med embedsmændenes pres for samme løsning var der altså meget, der talte for, at det ville ende med en model, hvor specialbørnehaven flyttede sammen med specialskolen. Pårønderådet gav dog ikke op. De gik i dialog med medlemmer af Børne- og Skoleudvalget, som tidligere havde set velvilligt på Mælkebøtten's arbejde.

Til udvalgets møde den 5. januar lå en anbefaling om at lukke specialbørnehaven og flytte den til Kildebakken samt at lukke Svaneke Børnehus. Men udvalget besluttede at anbefale, at et kommunalt børnepasningstilbud bliver etableret i sammenhæng med specialbørnehaven. Det bakkede Økonomi- og Planudvalget derefter op. Og det samme gjorde kommunalbestyrelsen på et møde i slutningen af januar. Besparelsen bliver dermed noget mindre, end de ønskede 4,5 millioner kroner.

Forslaget er nu i høring frem til udgangen af marts, men Henrik Stilling ser positivt på udsigterne. Han takker i samme åndedrag Børne- og Skoleudvalget for opbakningen:

- De har været helt afgørende for, at der ser ud til fortsat at blive en specialbørnehave på Bornholm. De har virkelig været modige. Det viser, at demokratiet fungerer, og at det kan betale sig at kæmpe. I en periode med sparekrav i rigtig mange kommuner er det en positiv historie i mørket.

Udvidet stemmeret på vej for personer under værgemål

Regeringen vil med et nyt lovforslag give stemmeret til den eneste gruppe voksne danske statsborgere, der i dag er uden stemmeret. Det drejer sig om cirka 2.000 personer, der er underlagt en særlig type værgemål, de såkaldte § 6-værgemål. På grund af Danmarks grundlov vil Stemmeretten i første omgang kun være til lokal- og europaparlamentsvalg.

Folketinget førstebehandlede i starten af marts et lovforslag, som vil give delvis stemmeret til personer under det såkaldte § 6-værgemål. Bliver forslaget vedtaget, vil det betyde, at de berørte borgere vil få stemmeret til lokal- og europaparlamentsvalg. Men ikke til folketingsvalg og folkeafstemninger, da det ifølge Justitsministeriet vil være i strid med grundloven.

LEV har længe talt for, at alle mennesker under værgemål, herunder en del med udviklingshæmning, bør have en generel ret til at deltage aktivt i demokratiet i Danmark. LEVs landsformand, Sytter Kristensen, udtalte således, da regeringen annoncerede sit forslag i december:

- Det er et underligt og helt utidssvarende princip, at man mister stemmeretten, fordi der er rod i pengesagerne, der jo er det, som værgemål for det meste handler om. Derfor er det helt på sin plads – og på høje tid – at regeringen gør noget ved dette grundlæggende demokratiske problem. Men jeg synes, det er ærgerligt, at man kun vil give valgret til regional-, kommunal- og EU-valg. Folketingsvalg og folkeafstemninger burde også være med.

Den skelnen mellem lokal- samt EU-valg og folketingsvalg gav anledning til en

del debat om lovforslaget og var også grunden til, at Socialistisk Folkeparti på forhånd havde stillet et beslutningsforslag om, at stemmeretten skulle gælde alle valg. SFs beslutningsforslag blev behandlet sammen med regeringens lovforslag.

Der var bred opbakning til regeringens forslag. Og flere partier ønskede faktisk også, at man allerede nu gik hele vejen og også gav stemmeret til folketingsvalg.

RETSHANDLER PÅ ANDRES VEGNE

Det eneste parti, som var helt uenig i, at mennesker under § 6-værgemål overhovedet skal have stemmeret, var Liberal Alliance. Deres ordfører, Laura Lindahl, sagde blandt andet:

"Det handler om grundlaget for vores demokrati, om man tager demokratiet alvorligt... Desværre har vi en gruppe mennesker i vores samfund, for hvem en domstol har fastsat, at de ikke ved, hvad der er til deres eget bedste. De er blevet umyndiggjort... Jeg kan ikke forstå, at man mener, at folk, der ikke kan træffe helt afgørende beslutninger i deres eget liv, skal kunne træffe helt afgørende beslutninger på vegne af os alle sammen... hvis man ikke kan råde over sin egen formue, hvis man ikke selv kan indgå retlige handler, så mener vi sådan

set heller ikke, at man skal kunne gøre det på vegne af alle andre danskere."

Til dette kommenterede Pernille Skipper, Enhedslisten:

"Nu bliver jeg forvirret igen, for jeg mener sjovt nok ikke, at fordi man har ret til at stemme, så får man lov til at indgå retshandler på vegne af alle andre. Man får lov til at give sit besyv med og have en holdning til, hvad for et samfund vi skal leve i. Mener fru Laura Lindahl, at fordi man ikke er i stand til at tage vare på sin egen formue, så er man heller ikke stand til eller berettiget til at have en holdning til det samfund, man lever og er borger i?"

Efter en times diskussion i folketingssalen, hvor der generelt var opbakning til regeringens forslag og kun i beskeden grad til SF's beslutningsforslag, blev lovforslaget henvist til videre behandling i Social- og Indenrigsudvalget.

LEVs landsformand, Sytter Kristensen, glæder sig over, at der nu ser ud til at være flertal for forslaget om at tildele delvis stemmeret og valgbarhed til mennesker med et § 6-værgemål.

- Har man mindre ret til demokratisk medborgerskab og medbestemmelse,

fordi man ikke kan styre sin økonomi? Det er der åbenbart stadig nogle, som mener, og det ærgrer mig da.

- Et lignende forslag blev faktisk behandlet i Folketinget i maj 2014. Dengang var der modstand fra mange af de partier, som i dag ser ud til at ville stemme for. Det glæder mig rigtig meget, at så mange har valgt at skifte holdning på dette punkt. Det er et vigtig, principielt spørgsmål, der siger noget om vores samfunds menneskesyn og grundlæggende holdninger, siger Sytter Kristensen.

SAGSANLÆG MOD STATEN

Men der er en joker i hele denne sag. For i sommeren 2015 lagde fem danskere under værgemål støttet af Institut for Menneskerettigheder sag an mod staten, fordi de ikke måtte stemme til folketingsvalget.

Deres påstand er, at det er forkert, når Justitsministeriet anser personer under § 6-værgemål for 'umyndiggjorte' med den konsekvens, at personer under denne form for værgemål ikke kan stemme. I grundloven står der nemlig, at alle danskere over valgretsalden har stemmeret 'medmindre vedkommende er umyndiggjort'.

Problemet er bare, at begrebet 'umyndiggjort' blev afskaffet med myndighedsloven i 1995, og det giver derfor ikke mening, at fratage disse menneskers ret til at stemme, udtaler ligebehandlingschef i Institut for Menneskerettigheder, Maria Ventegodt Liisberg.

"Begrebet 'umyndiggjort' blev afskaffet sammen med myndighedsloven i 1995. De 'umyndiggjorte' findes med andre ord ikke længere, og det giver derfor ikke mening at fratage disse menneskers ret til at stemme," siger Maria Ventegodt Liisberg.

Retssagen verserer lige nu ved Østre Landsret. Bliver Justitsministeriets udlægning underkendt ved retten, betyder det, at der juridisk vil være åbnet op for, at personer under § 6-værgemål vil kunne stemme til alle valg.

Værgemål

Personer under § 6-værgemål har typisk svært ved at styre sin egen økonomi og kan derfor ikke indgå aftaler uden sin værges samtykke. Formålet med værgemålet er at beskytte personerne mod at komme i økonomisk ufare på grund af egne handlinger, eller fordi de bliver udnyttet af pårørende eller andre. Det er især personer med handicap, der kommer under værgemålet.

Men der findes også andre typer af værgemål. Her bliver personen dog stadigvæk betragtet som myndig og kan derfor også selv handle. Personen har også stadigvæk stemmeret.

»Alle har ret til et fedt højskoleophold«

Her bliver
ALLE
set og hørt

Venskaber, oplevelser og udfordringer

Slanke- linjen

Livsglæde
Spis sundt
Dyrk sjov motion

Den praktiske linje

er bl.a.
Have og Natur
Cykelværksted
IT- og
medieværksted

STU

Klar til at flytte
hjemmefra
Leve sundt og
selvstændigt

Højskole er også

Friluftsliv
Musik · Drama
Billedkunst

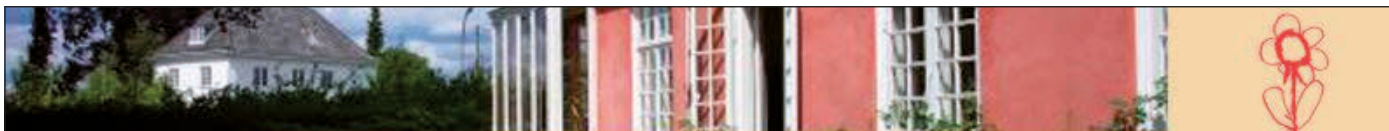

Djurslands Folkehøjskole

En højskole for alle · også for udviklingshæmmede

www.djfh.dk

Drammelstrupvej 15 · Tirstrup · 8400 Ebeltoft · Telefon: 87 52 91 20 · post@djfh.dk

Birkegården ser flotte resultater af pædagogisk indsats

Birkegården er et aktivitets- og samværstilbud, der er specialiseret til borgere, der har svære udfordringer i samspillet med deres omverden.

En del af borgerne har tidligere været på de større aktivitets- og samværstilbud, men er kommet på Birkegården, fordi de havde brug for et specialiseret tilbud med små overskuelige rammer.

I flere helt konkrete tilfælde har en målrettet indsats medført, at der er faldet ro på borgerne og deres omgivelser. Det vil sige, at de pågældende virker mere afslappede og glade, at konflikter og klager over hinanden, er mærkbart aftaget. Desuden er de nu i stand til at indgå i flere aktiviteter og fællesskaber, end det tidligere var tilfældet.

Hvad er det så vi kan?

- Vi er et lille aktivitets- og samværstilbud, hvor alle er synlige, både borgere, personale og ledelse. Nødvendige tiltag og beslutninger foregår hurtigt og i nogle tilfælde omgående. Det er særligt rammesætningen omkring borgerne, der bliver justeret på. Det drejer sig både om de fysiske og de pædagogiske rammer. Aftaler omkring arbejdet med borgerne kan indgås og overholdes, da det stort set er det samme personale, borgerne møder hver dag. Borgerne møder desuden et dygtigt ansvarligt og stabilt personale (pædagoger) hver dag, hvor der er fokus på deres trivsel.
- Det pædagogiske personale har deltaget i kurser i neuropædagogik.
- Efterfølgende har den neuropædagogiske tilgang til borgerne virket, og personalet er nu klædt på, så de i langt højere grad kan være på forkant, inden en konflikt eventuelt opstår.
- I forbindelse med samarbejdet omkring den enkelte borger, har vi udviklet en procedure, der virkelig har skabt resultater for de pågældende borgere, og den er endvidere en stor succes for de implicerede parter omkring borgerne.

Der bliver udvalgt en borger som undervisningsgrundlag i den neuropædagogiske undervisning på Birkegården. Vi taler her om et 6 timers undervisningsforløb.

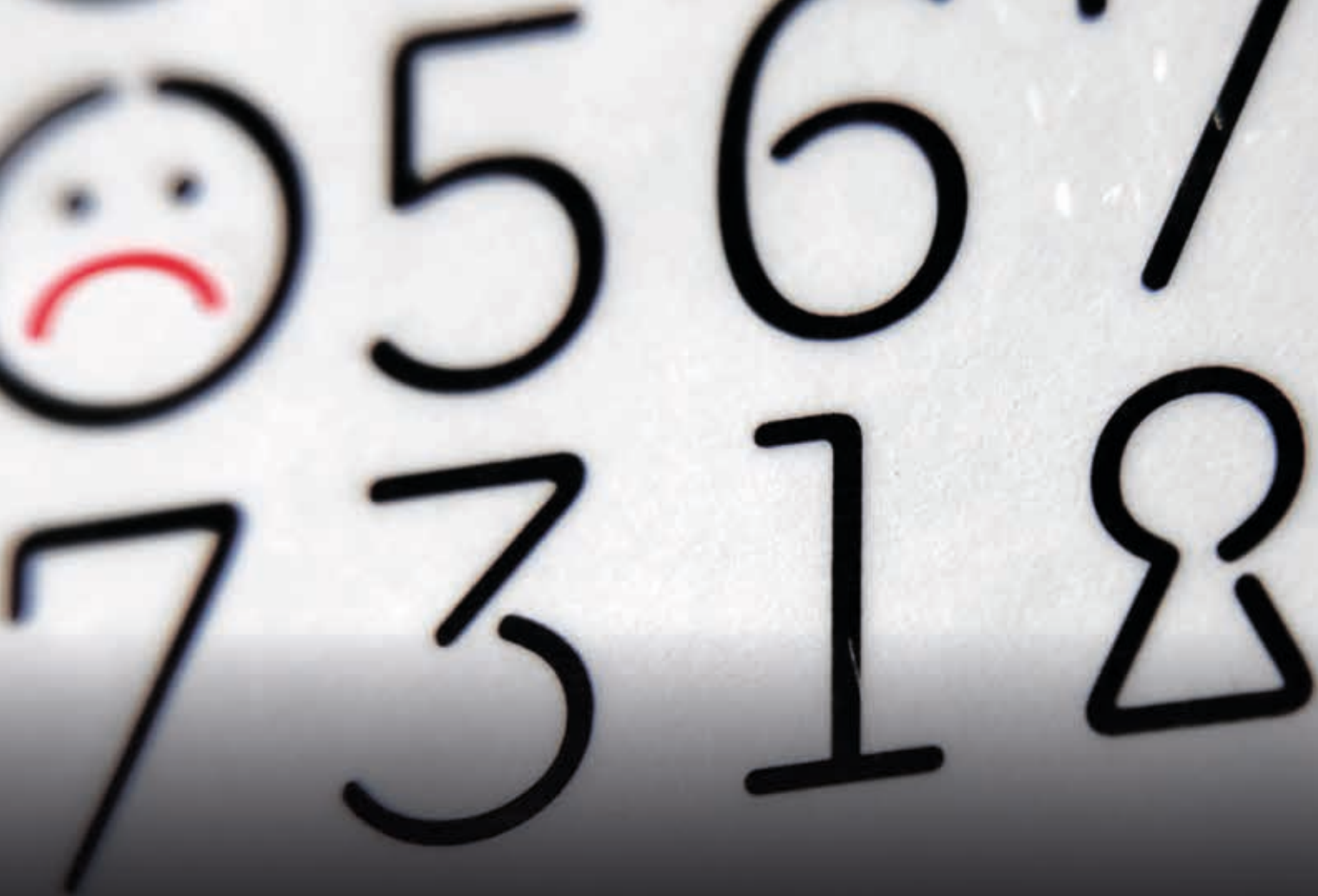
Efterfølgende bliver dagen fulgt op med en neuropædagogiske tre timers konference, hvor borgernes ressourcer og dilemmaer bliver afdækket af et bredere forum. Der undervises vel og mærke af en neuropædagogisk underviser. På det grundlag bliver der givet forslag eller aftalt tiltag, der viser sig at være særdeles virkningsfulde.

Til konferencerne inviteres bostedets personale, Birkegårdens personale, de pårørende og pågældendes sagsbehandlere. Den viden de forskellige parter er i besiddelse af, bliver delt og analyseret ud fra en neuropædagogisk vinkel. Udover den bredere viden har det medført, at vi har kunnet sætte ind lige der, hvor en udvikling kan sættes i gang.

- Dette har virkelig skabt resultater, og proceduren vil vi gennemføre der, hvor det er nødvendigt.
- Vi er overbevist om, at samarbejdet mellem alle parter, der er involverede, er en nødvendighed. Hermed mener vi den enkelte borger, bostedets personale, de pårørende, sagsbehandler og Birkegårdens personale.

- Yderligere oplysninger kan fås på www.aktivitetsscentretbirkegaarden.dk.
- Hvis nogen har lyst til at være en del af tilbuddet på Birkegården, så er man meget velkommen til at kontakte forstander Lise Jørgensen på 3962 4117.

Tranegårdsvej 73 • 2900 Hellerup • Telefon: 39 62 41 17
Fax: 39 62 14 50 • Email: lgh@gentofte.dk

NemID har eksisteret i over fem år nu, men desværre hører vi stadig om udviklingshæmmede og pårørende til udviklingshæmmede, der støder ind i problemer. Det kan både være problemer, der skyldes, at systemet mangler nogle helt lavpraktiske funktioner, og det kan være borgere, og desværre også ansatte i kommuner, der er i tvivl om, hvordan reglerne er. Vi giver her en række fiktive eksempler – baseret på henvendelser LEV har fået – og vurderer dem. Og deres lovlighed

NemID

GIVER STADIG UDFORDRINGER

- OG DET GØR DE ALTERNATIVE LØSNINGER OGSÅ

ÅSES PERSONLIGE NemID ER IKKE SÅ PERSONLIGT

Åse bor i et bofælleskab, og hun er ikke selv i stand til at benytte NemID. Alligevel er hun blevet udstyret med et NemID, som personalet opbevarer sammen med det kodeord, de har lavet for hende. Personalet har oprettet det, fordi det gør deres arbejde lettere, og de sparer turen ned på kommunen og hen i banken. På den måde kan de i ro og mag sidde sammen med Åse og ordne korrespondancen med kommunen og få styr på Åses budget i banken.

KOMMENTAR:

Denne fremgangsmåde er klart ulovlig og burde ikke kunne lade sig gøre. For det første er det ulovligt at benytte andres NemID. Hvis personalet anvender Åses NemID, er hun ikke ansvarlig for transaktionen – der gælder samme regler, som hvis de forfalskede hendes underskrift. For det andet burde Åse aldrig have været udstyret med et NemID, da hun selv skal kunne håndtere det - det vil sige oprette

brugernavn og kodeord og kunne anvende og huske disse. Også den digitale post burde Åse være fritaget fra, når hun ikke kan håndtere NemID, eller som minimum burde hun have givet sin fuldmagt til en læseadgang til personalet. Hvis personalet skal varetage opgaver digitalt for Åse, kræves det, at Åse giver sin fuldmagt til dette, og personalet må så logge på med deres private NemID eller en medarbejder-signatur.

TORBENS VÆRGEMÅL

Torben bor også i et bofælleskab. Han har meget svært ved at overskue både sin økonomi og sin kontakt med det offentlige. Derfor er Torbens far, Poul, blevet værge for sin søn efter værgemålslovens §5. Poul vil også gerne kunne håndtere Torbens sager elektronisk og kontakter kommunen for at få dette i stand. Men det viser sig ikke at være så ligetil. Over en periode på ti måneder er Torben og Poul på skift 'ikke eksisterende'. Når Poul får adgang til Torbens bank, kan han ikke få adgang til sin

egen netbank og omvendt. Efter længere tids ringen rundt, besøg i bank og i borgerservice lykkes det at få noget af det til at virke – Poul bliver udstyret med to forskellige NemID til sig selv. Den ene NemID bruger han til bankforretninger for både sig selv og for Torben, den anden benytter han til 'det offentlige'. Torben er fritaget for Digital Post, selv om denne fritagelse viser sig at være lidt besværlig at få igennem. Da Torben jo ikke kan håndtere NemID, tropper Poul op på kommunen for at bede om, at Torben kan blive fritaget for Digital Post. Personalet i Borgerservice kræver dog, at Torben møder personligt op for at bede om fritagelse på trods af, at Poul er værge. Så Poul tager en ekstra tur på Borgerservice med Torben, der så bliver fritaget.

Torbens SKAT ordner Poul via TastSelv-kode, og det virker fint nok, men det er desværre ikke den eneste kontakt, Torben har med det offentlige. For eksempel skulle Torben engang have taget en blodprøve på hospitalet. Den skulle bestilles via nettet – og med NemID. Her rakte Torbens to NemID'er ikke, og derfor måtte han bruge adskillige timer på at få lavet en aftale med hospitalet pr. telefon.

KOMMENTAR:

Desværre er der ingen oplagte løsninger her, fordi ikke alle værgemål er et komplekst område at digitalisere, fordi alle værgemål ikke er centralt registrerede. Desuden kan værgemål have forskelligt omfang og indhold, hvorfor det også juridisk er et komplekst område. Hvis pårørende eller andre ønsker at varetage forskellige opgaver digitalt på vegne af eksempelvis en søn/datter, skal vedkommende gøre det i eget navn og bruge sit eget NemID. Hvorvidt dette teknisk set kan lade sig gøre, og hvordan det løses, afhænger af de enkelte systemer. Desværre er ikke alle systemer indrettet således, at man kan agere som værge på andres vegne. Det kan være en udfordring i praksis at få lov til at logge på med sit eget NemID og handle på den umyndiges vegne.

Det største problem i Torbens tilfælde var, at det ikke lod til, at de forskellige aktører på området kendte reglerne og de alternative løsninger. Det kan sagtens være, at der fandtes løsninger, men de var bare ikke 'sivet' ned igennem systemet. Og om der er løsninger, og udformningen af disse, er også afhængig af, hvilken kommune man bor i. For eksempel har lige præcis SKAT, som Poul tilgår via TastSelv, faktisk en løsning, der kan håndteres via NemID.

I et tilfælde som Torbens er det også vigtigt, at man er opmærksom på, at NemID ikke automatisk fungerer både til det offentlige og til banken – det skal tilmeldes begge steder.

TRINE HAR PLUDSELIG FÅET EN DIGITAL POSTKASSE

En dag får Trine besøg af sin bror, Thomas. Thomas synes, at det er lang tid siden, at han har set, at Trine har fået post. Trine ved ikke, hvorfor det kan være, så Thomas spørger personalet. Personalet svarer, at det jo er, fordi man er gået over til Digital Post. Det forstår Thomas ikke, da Trine jo ikke kan bruge NemID, og hun derfor, så vidt han er orienteret, burde være fritaget for Digital Post.

Personalet kan ikke rigtigt svare på hans spørgsmål, så de henviser ham til Borgerservice. På Borgerservice forklarer de, at de ikke har fritaget Trine. I stedet har de valgt at give læserettigheder til de pædagoger, der nu engang støtter for eksempel Trine i dagligdagen. Så kan Trine sidde hjemme og læse sin post i ro og mag sammen med sin pædagog og gennemgå, hvad der skal ske, på samme måde som før den digitale post. På Borgerservice forklarer de, at det jo desuden gør, at Trines post ikke ved en fejl kan blive væk eller slettet. Der er altid et arkiv at tilgå. Den eneste forskel fra tidligere er, at det før var Trine, der havde 'nøglen' til postkassen og kunne vælge, hvilke breve hun gerne ville have hjælp til at forstå eller svare på – nu er det bostedet.

KOMMENTAR:

Trines eksempel er egentlig en pragmatisk løsning. Det er rigtigt, at alle, der ikke søgte om fritagelse, blev udstyret med en Digital Postkasse ved indførelsen, men problemet er bare, at for at løsningen skal være lovlig, skal Trine give fuldmagt til, at de enkelte personaler – eller pårørende – kan få læseadgang, så hun ved hvem, der kan læse hendes post. Kan hun ikke give en fuldmagt, eller forstår hun ikke konsekvenserne af at give en fuldmagt, skal hun fritages for Digital Post og i stedet modtage sin post på 'gammeldags' manér. Personalet burde have taget en snak inden indførelsen med Trine, hvor de sammen kunne finde ud af, hvad der skulle ske. Det kan man ikke bare overlade til pårørende. En løsning, hvor man ikke fritager, hvis der er behov, og bare giver læseadgang til personalet uden videre, er ikke lovlig.

PERNILLE BETALTE EKSTRA, DA HENDES PÆDAGOG BLEV SYG

Pernille har altid haft den samme bank. Det er den bank, som hendes forældre benytter og den eneste bank i den by, hun bor i. Da bankbogen, som ellers have givet Pernille overblik over sin økonomi og mulighed for selv at gå ned og hæve penge blev afskaffet, blev Pernille tilbudt et hævekort, men det kunne hun ikke finde ud af at bruge. Derfor fik hun en aftale med banken om, at hun kunne komme ned i banken med en seddel og få lov til at hæve penge uden at skulle betale det gebyr for den personlige betjening, som ellers var blevet indført.

Regningerne betalte hun 40 kroner for at betale, så dem fik hun i størst muligt omfang tilmeldt til Betalingsservice.

Desværre lukkede den lokale filial og blev erstattet af en hæveautomat. Derfor blev hendes primære pædagog udstyret med et fuldmagtshævekort, så Pernille stadig kunne få kontanter. Der blev først rigtig problemer, da Pernilles primære pædagog blev sygemeldt. De skiftende pædagoger tog bussen med hende til bankfilialen i nabobyen hver gang, der skulle hæves penge og betales regninger, men nu skulle hun betale for at hæve. Perioden uden hendes primære pædagog kom altså til at koste Pernille en masse udgifter i form af busbilletter, hævegebyrer og 'tabt' tid med støtte i hjemmet, udover de ekstra udgifter hun i forvejen havde med store gebyrer for betaling af regninger – alene fordi hun ikke var 'digital'.

KOMMENTAR:

Problemerne med håndteringen af borgernes økonomi er desværre ikke så ligetil. Det afhænger i høj grad af, hvad den enkelte bank tilbyder af alternative løsninger – ja, endda nogen gange af, hvad man kan få lavet af aftaler med den enkelte filial. Der er typisk mulighed for, at pårørende, og nogle steder også pædagoger, kan få adgang til borgerens konto/netbank via fuldmagt eller værgemål. Her må man simpelthen kontakte de enkelte banker og filialer og så finde ud af hvilken bank, der samlet set ud fra placering, gebyrer, priser, renter, løsninger og så videre bedst kan opfylde ens krav.

HVIS DU VIL VIDE MERE

På NemIDs hjemmeside har de samlet en række ofte stillede spørgsmål om brugen af NemID, som kan svare på mange af de spørgsmål, som vi her i LEV får:

www.nemid.nu/dk-da/om_nemid/ofte_stillede_spoergsmaal/

Også Digitaliseringsstyrelsen og Borger.dk har sider med ofte stillede spørgsmål, der også kan svare på mange spørgsmål om NemID, Digital Post og Digital Selvbetjening:

www.digst.dk/Loesninger-og-infrastruktur/NemID/FAQ-NemID
www.borger.dk/Sider/Oftest-stillede-spoergsmaal.aspx

TESTET OG
GODKENDT
AF FAMILIER

SOMMER I DANMARK

FERIE TIL FAMILIER I ALLE STØRRELSER

71
STEDER I
DANMARK

Af: Anette Brylov

Det kræver som regel lidt planlægning, når man tager afsted på familieferie. Vil I være sikre på, at finde et sted, hvor der er plads og faciliteter til alle aldre, og hvor I kan indrette jer efter jeres planer, behov og dagsrytme, så er et Danhostel lige sagen.

71 Danhostels tilbyder den perfekte ramme om en familieferie. Der er plads til både dine, mine og vores børn på de hyggelige familieværelser, og i gæstekøkkenerne kan I selv lave mad, når det passer ind i jeres rytme.

HYGGELEGE FAMILIEVÆRELSE MED PLADS TIL HELE FAMILIEN

Alle Danhostels er indrettet med rummelige familieværelser, hvor hele familien kan være samlet. Det er et godt

alternativ til en hotelovernatning, bare billigere – og så må du have hunden med de fleste steder.

Mange familieværelser kan rumme op til seks personer og er en rigtig god ide, hvis man har mindre børn med – eller hvis det er bedsteforældrene, der er på tur med børnebørnene.

Alle Danhostels tilbyder morgenmad. Der er mulighed for at laves jeres egen mad i de velindrettede gæstekøkkener, som I kan benytte, når det passer ind i jeres planer. Der er også altid legeområder og tv-stuer, og da Danhostels er populære hos børnefamilierne, er der næsten altid andre børn at lege med.

LÆS MERE OG BOOK DIT OPHOLD DIREKTE PÅ WWW.DANHOSTEL.DK.

VIDSTE DU AT:

- Familien kan være samlet på ét værelse
- Alle Danhostels serverer morgenmad, hvis man ønsker det
- Man kan selv lave mad i Danhostels veletablerede gæstekøkkener, og dermed holde feriebudgettet nede
- Alle Danhostels ligger tæt på natur, kultur og aktiviteter
- På mange Danhostels må du have din hund med på ferie. Læs hvor på danhostel.dk/hund

KONTAKT

Email: danhostel@danhostel.dk
Telefon: 33 31 36 12

DANHOSTEL.DK

Jo lavere uddannelse man har,
jo mere udsat er man for at blive
offer for det pres, der er på for-
valtningerne for at fratage eller
forringe den hjælp, folk kan
modtage, vurderer eksperter

ULIGE FOR LOVEN

Den danske sociallov har som sin højeste ambition at beskytte samfundets svageste. Og hvilken sagsbehandler ønsker ikke at behandle alle borgere lige og træffe retfærdige og korrekte afgørelser for hver enkelt?

Ideelt set har vi indrettet et samfund, hvor man bør modtage de ydelser, man har krav på, uanset hvor god man er til at gøre krav på dem.

Det burde således ikke betyde noget for ens sag, om man kan finde rundt i reglerne og de sektionsopdelte systemer, om man kan tale sagsbehandlerens sprog, hvordan man går klædt og hvor kulturelt kompetent, man i det hele taget er.

Ikke desto mindre har den sociologiske forskning dokumenteret, at det personlige indtryk og udtryk betyder noget. Ikke blot for sagsbehandlerens personlige præferencer i forhold til en borger, men også for de beslutninger, der træffes.

Ifølge sociolog og professor ved Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI), Nanna Mik-Meyer, spiller kemien mellem borgeren og sagsbehandleren en stor rolle for et sagsforløb.

- Vi forstår alle sammen bedst andre mennesker, hvis de ligner os selv. Genkendelse eller mangel på genkendelse er en meget dominerende faktor, som er på færde hele tiden, hvor mennesker mødes. Afkodningen foregår i høj grad ubevidst, men er afgørende for, hvordan vores empatiske evner fungerer i en situation.

- Sagsbehandlere i Danmark er vidt forskellige, men har alligevel nogle fælles træk. Middelklasse med humanistiske værdier kunne være nogle af dem. Hvis en borger tilhører et ressourcesvagt miljø eller et udpræget overklassemiljø, som ikke er direkte genkendeligt for sagsbehandleren, så viser forskningen, at mangel på genkendelighed ofte fører til støj på linjen. Borgeren, der ikke 'matcher' sagsbehandlerens værdisæt,

vil generelt stå svagere i forhold til at opnå sagsbehandlerens forståelse, siger Nanna Mik-Meyer.

DEN NØDVENDIGE HJÆLP

'Kommunerne følger regler og praksis i seks ud af ti sager', kunne man læse på Ankestyrelsens hjemmeside i november måned 2015. Man kunne godt have fortalt historien omvendt og fået en større nyhed ud af det. Kommunerne følger ikke regler og praksis i fire ud af ti sager.

Det 'kan være udtryk for, at borgerne i disse sager ikke har fået den rette hjælp efter den sociale lovgivning', konkluderer Ankestyrelsen selv. Man kan så selv gisne om, hvem det især kan være, som ikke har fået den rette hjælp.

For professor på Center for Sundhedsøkonomisk Forskning, Jørgen T. Lauridsen, er der ingen tvivl om, at ressource-svage borgere er overrepræsenterede i den gruppe, der ikke får den nødvendige hjælp.

- Højtuddannede og ressourcestærke borgere vil generelt have bedre forudsætninger for at sætte sig ind i de kringlede regler og systemer. De vil være bedre til at søge den hjælp, de har brug for. Og hvis en afgørelse skulle gå imod dem, vil de også være bedre til at klage.

- Jo lavere uddannelse man har, jo mere udsat er man derfor for at blive offer for det konstante pres, der er på forvaltningerne for at fratage eller forringe den hjælp, folk kan modtage, siger Jørgen T. Lauridsen.

Der har ikke i Danmark været forsket særlig målrettet i, hvordan borgerens kulturelle kompetence påvirker et sagsforløb, hvilket Jørgen T. Lauridsen mener er en alvorlig fejl.

- Selvom det er en forskningsmæssig udfordring at dokumentere, at en ydelse ikke bliver givet på grund af lav social status, så ville man kunne dokumentere social ulighed i forhold til retssikkerheden, hvis blot man indsamlede data

nok. Det har man desværre ikke sat ressourcer af til. Men der er så mange indikationer på ulighed, at vi må antage, at den er der, siger Jørgen T. Lauridsen.

UDLÆRT I SYSTEMET

I 2011 udgav Sundhedsstyrelsen rapporten 'Ulighed i sundhed – årsager og indsatser'. Her blev det slået fast, at det personlige samspil mellem borgeren og repræsentanten for systemet er vigtigt.

En væsentlig faktor i dette samspil er borgerens erfaringer fra tidligere kontakter. Er man 'udlært' i at omgås systemet? Har man bestemte forventninger om en bestemt form for hjælp og hvordan, man opnår den? Har man en viden om, hvordan man skal præsentere ens personlige og sociale situation, så det virker godt i forhold til en afgørelse?

Det antal kontakter, man har haft med forvaltningen, spiller en stor rolle for ens evne til at agere til gavn for én selv, viser Nanna Mik-Meyers forskning.

- Der er ikke nødvendigvis nogen sammenhæng mellem det at være socialt dårligt stillet og mangle kompetence til at navigere i systemet. Socialt dårligt stillede borgere, der har haft mange kontakter, kan blive særdeles kompetente til at aflæse de koder, der giver den ønskede afgørelse.

I forhold til opnåelse af en bestemt slags ydelser kan det for eksempel være en fordel at fremstå så svag som muligt.

- Vi alle er hele tiden på et ubevidst plan optagede af, hvordan vi skal fremstå, så det tjener os selv bedst. Det er borgeren også overfor sin sagsbehandler, siger Nanna Mik-Meyer.

Selvom erfaring med systemet udvikler kompetencen til at navigere i det, så fastslår Sundhedsstyrelsens rapport også, at uddannelse, sproglige evner og socialt netværk, især støtte fra pårørende, spiller en så afgørende rolle, at en dårlig social position totalt set stiller én dårligere.

”Sundhedsvæsenet er formet efter billedet af en ideal patient, som forstår, hvor de rette indgange er, hvordan henvisningssystemerne fungerer, hvilke rettigheder der findes for patienten, og hvilke krav systemet stiller. Men til trods for at vi har et princip om lige og fri adgang til sundhedsvæsenets ydelser, er der en skæv fordeling af ydelserne, som ikke hænger sammen med behovet målt på social position”, konkluderer rapporten.

Og den bakkes op af tallene fra virkeligheden, der ikke kan fortælle, hvilken ydelse en borger ville have modtaget med en anden social status – men de kan fortælle, hvordan opnåelsen af ydelser rent faktisk fordeler sig mellem socialgrupperne på sundhedsområdet.

Mennesker med høje indkomster har et større forbrug af praktiserende speciallæger og forebyggende ydelser end mennesker med lav indkomst.

Ydelser belagt med brugerbetaling, som for eksempel tandlæge, fysioterapeut, kiropraktor, bruges mindre af lavt- end højtuddannede, på trods af at de lavtuddannede typisk har større behov.

SFI har netop offentliggjort en rapport, der viser, at 42 procent af ’fattige’ – defineret som borgere, der i tre år i træk ikke har haft en årlig indkomst, som svarer til mere end 103.000 kr. efter skat for en enlig – har ladet være med at gå til tandlæge. I resten af befolkningen er tallet ti procent.

UÅBNEDE BREVE FRA KOMMUNEN

På Café Parasollen i Haderslev, som er en

del af KFUM's Sociale Arbejde i Danmark, hjælper man på frivillig basis mennesker med alt fra gældsrådgivning til samtaler og ansøgning om boligstøtte m.m.

Ifølge assistent og mentor Birgit Axelsen, der hver dag følger de ressourcesvage borgeres udfordringer med at navigere i systemerne, er den første store hurdle overhovedet at komme i gang med at få søgt om de ydelser, man har krav på.

- Det kan være meget udfordrende, hvis man er socialt dårligt stillet, at skulle møde op på kommunen og fortælle sin livshistorie endnu engang. Man bliver afmægtig i forhold til systemerne og kan måske ikke magte at komme til samtaler på for eksempel jobcentret. Og heller ikke overskue, hvilke konsekvenser det har at udeblive. Vi oplever ofte, at borgeren møder op her hos os med uåbnet post både fra deres bank og kommunen, fortæller Birgit Axelsen.

Parasollens gæster har vidt forskellige baggrunde. Der er pensionister, hjemløse, misbrugere, folk med fysiske handicap og psykiske problemer, og der er borgere, som er kommet i økonomiske problemer.

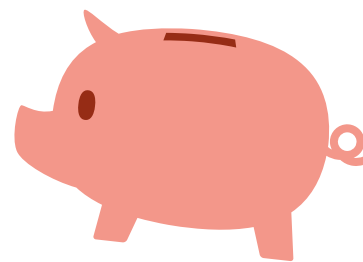
Jo mere socialt betinget en borgers situation er, jo mere er der brug for, at der bliver informeret om de rettigheder, borgeren har, vurderer Birgit Axelsen.

- Mange får ikke søgt om den hjælp, de kan få, fordi det er svært at finde rundt i systemerne. For eksempel fordi de ikke ved, at de har ret til tandlægehjælp. Man burde i langt højere grad informere om de eksisterende rettigheder, siger Birgit Axelsen.

OPLYSNINGSPLIGTEN

Ifølge lektor Ph.d. på Juridisk Institut, Kent Kristensen, har man indført en række pligtregler netop for at forebygge, at borgere lider et retstab som følge af manglende kendskab til lovgivningen.

- Oplysningspligterne findes i for eksempel forvaltningsloven, sundhedsloven og serviceloven. Pligten til at oplyse og vejlede borgerne er inden for det sociale område vidtgående. Der ligger i retssik-

kerhedsloven en pligt for sagsbehandleren til at bistå og rådgive borgerne og pligt til i det hele taget at bestræbe sig på, at borgeren får den hjælp, der passer til de behov, der nu er.

- Man er som sagsbehandler forpligtet til at oplyse borgerne om rettigheder, når man bliver opmærksom på, at en borger er uvidende om de muligheder, der er. Eksempelvis fastslog ombudsmanden i en sag om klage over afslag på dækning af udgifter til tandbehandling, at kommunen skulle have oplyst ægtefællen om ret til at få dækket merudgifter til borgerens handicap. Kommunen havde i sagen om tandlægeudgifter fået detaljerede oplysninger og burde derfor have gjort opmærksom på den mulighed, siger Kent Kristensen.

Socialrådgiver i Scleroseforeningen, Nadia Buchard, mener, at den praksis, man før i tiden kaldte ’generel råd og vejledning’, lider trange kår i dag.

- Mange socialt dårligt stillede behøver hjælp flere steder fra. Det kan være, man har brug for psykologhjælp, tandlægehjælp og hjemmehjælp på én gang. Vi har fået skabt et system, hvor man virkelig skal være orienteret i systemerne, med mindre man får noget hjælp til det.

- Det er svært at dokumentere med tal, men jeg synes, der er alle tegn på, at de socialt dårligt stillede ikke får den hjælp, de har brug for. I mange tilfælde har sagsbehandleren ikke tungtvejende viden nok på tværs i systemerne. Og måske nogle gange heller ikke overskud til at præsentere hele porteføljen af rettigheder, som borgeren har.

- Der er meget brug for nogle flere koordinerende socialrådgivere, der kan optræde som tovholdere, siger Nadia Buchard.

 www.danske-hoteller.dk

VI TILBYDER ET
KULTUROPHOLD
MED ADGANG TIL AROS ELLER DEN GAMLE BY I AARHUS

1 x overnatning i standard dobbeltværelse
1 x adgang til Aros eller Den gamle By
1 x 2-retters middag
1 x aftenkaffe med sødt
1 x morgenbuffet

Enkeltværelsestillæg kr. 300,- pr. dag

KUN 695,-
PR. PERSON

HOTEL ÅRSLEV KRO
Tlf. 86 26 05 77 · hotel@arslevkro.dk · www.hotelaarslevkro.dk

Violinbygger
Medl. af mesterlauget
Reparation • Nybygning • Køb • Salg
www.violin.dk
violin@mail.dk

Erik Hoffmann
Tlf. 38 71 83 96
Hyltebjerg Allé 87 • 2720 Vanløse

VIGGO BENDZ as
– Slidstærke løsninger til maskiner og miljø –

Industriparken 42
4270 Høng
Tlf. 4396 4122
vb@viggobendz.dk
www.viggobendz.dk

REPARATION • NYBYGGERI
Vi udfører og giver gerne uforbindende tilbud på alt indenfor:

VVS

- naturgas
- solvarme
- vand
- varme
- sanitet

Ribe V·V·SERVICE
75 42 06 21
Ribe VVS Service A/S
Ørstedesvej 1 • 6760 Ribe

ADVOKATFIRMAET
ALLAN B. MØLLER
ASGER TOFT

Havnen 23, 1 - 7620 Lemvig

Tlf. 9782 1300

Mail: info@advomt.dk
www.advomt.dk

Navigatio

Har du et barn
med autisme, ADHD eller udviklingshæmning?

Er det en udfordring at få hverdagen til at hænge sammen?
Er det svært at navigere i samarbejdet med det offentlige og skolen?

Navigatio kan være med til at skabe overblik, reducere stress, målrette indsats og tydeliggøre jeres hverdag for samarbejdspartnere.

Kontakt mig og få en uforpligtende snak om jeres situation og hvordan jeg evt. kan jeg hjælpe jer.

Se mere på
www.hanskastbjerg.dk
60 54 00 74

LØFT I VERDENSKLASSE

PALFINGER

Tlf. 7010 8010 · www.palfinger.dk

SPAC tilbyder regionalt:

- Professionel Socialpædagogisk støtte (§85) i borgernes eget hjem.
- Aflastning tilbud f.eks i weekenderne (§85)
- Netværksgrupper, hvor man kan mødeigestillede og opbygge et netværk

Ovennævnte tilbydes enkeltvis eller i samlet forløb, alt efter den enkelte borgers behov.

Vores netværksgrupper er opdelt i følgende grupper:

- Uddannelse og beskæftigelse
- Botræning
- Personlig udvikling
- Sund kost og motion

Vi hjælper med særlige svære sager. Få den bedste service nu og i fremtiden.

Ring og få en uforpligtende snak og et tilbud.

Telefon 28 83 32 01

se mere på www.spac-kbh.dk

Invitation til en verden af muligheder på

Skandinaviens største fagmesse

10.-12. maj 2016 i Bella Center · København

Oplev tre fantastiske dage på Health & Rehab Scandinavia. Her samles nøglepersoner fra hele social-, sundheds- og hjælpemiddelområdet, som præger området - og i sidste ende livskvaliteten og hverdagen for os alle.

Slip for at stå i kø!

Udfyld og udskriv dit gratis adgangskort hjemmefra på www.health-rehab.com

INDBYDENE KURSUSMATERIALE OM MEDBORGERSKAB

En nyudviklet kursuspakke i medborgerskab skal give voksne med udviklingshæmning mulighed for at få viden og færdigheder om medborgerskab og egne rettigheder. Kursuspakke og vejledning ligger til fri afbenyttelse på Socialstyrelsens hjemmeside

Medborgerskab handler om at være en del af samfundet. For i praksis at kunne udøve sit medborgerskab, handler det således både om den enkeltes viden om og evne til at deltage i samfundet, og om hvilke muligheder der er for at deltage. Socialstyrelsen har udviklet kursuspakken, som kan anvendes af pædagogisk personale og andre fagfolk, når de skal undervise udviklingshæmmede kursusedtagere i medborgerskab. Men det er naturligvis væsentligt, at medborgerskab ikke alene er noget, der undervises i på kurset, men at tankegangen kommer til at indgå som en del af hverdagen.

Målgruppen for kurset (kursusedtagere) er voksne med 'betydelige' funktionsnedsættelser, som er tilknyttet tilbud efter servicelovens §§ 103 (beskyttet beskæftigelse) og 104 (aktivitets- og samværstilbud). Der er ifølge Socialstyrelsens oplysninger for eksempel tale om personer, der:

- Typisk bor på botilbud eller har brug for hjælp til en eller flere ting i dagligdagen
- Har brug for særlig tilrettelagt kommunikativ støtte. For eksempel behov for billedstøttet kommunikation og for, at der ikke bliver givet mange informationer på én gang
- Har brug for lettere støtte til at forstå fælles informationer og profitere af gruppeforløb

Personer, som har de mest omfattende og indgribende kognitive funktionsnedsættelser, vil ifølge materialet typisk ikke profitere af kurset.

KURSUSPAKKEN

Det er et visuelt indbydende undervisningsmateriale med for eksempel rollespilsoplæg, kopiark til øvelserne, spil med videre. Der kan tages udgangspunkt i filmklip, som på forskellig måde forklarer og eksemplificerer emner på kurset (og der er links til filmklippene i den elektroniske del af materialet). Pakken henvender sig til pædagogisk personale og andre fagfolk, der er i kontakt med voksne med udviklingshæmning. I anden omgang, når elementerne i pakken er blevet redigeret og eventuelt suppleret med 'lokale' emner – altså tilpasset lige præcis kursisternes niveau på det enkelte lokale kursus – er det så borgeren med udviklingshæmning selv, der er blevet materialets målgruppe.

FORLØBETS STRUKTUR

Kursusforløbet er struktureret i fire temaer, og hvert tema består af fem kursusdage. Varigheden af de enkelte dage varierer mellem to og fem timer, blandt andet afhængigt af deltagernes energiniveau og koncentrationsevne. Der kan skrues op og ned på stofmængden, pausernes antal, indlagte ekskursioner og gruppestørrelsen. De fire temaer er:

- **Tema 1: Jeg bestemmer** – med fokus på den enkeltes rettigheder og mulighed for at træffe egne valg
- **Tema 2: Vi bestemmer** – med fokus på kommunikation, dialog og muligheder for at træffe beslutninger sammen med andre
- **Tema 3: Med i samfundet** – med fokus på fællesskaber i samfundet og mulighed for inklusion på arbejde, i uddannelse samt i fritids- og kulturlivet

- **Tema 4: Demokrati og indflydelse** – med fokus på den demokratiske styreform på landsplan og i lokale sammenhænge samt mulighed for indflydelse

OPGAVEN LØFTES LOKALT

Gennemførelse af kursusforløb organiseres, tilrettelægges og gennemføres ude i de enkelte kommuner.

Der er udgivet en kursusvejledning, som henvender sig til medarbejdere og ledere på tilbud efter servicelovens §§ 103 (beskyttet beskæftigelse) og 104 (aktivitets- og samværstilbud).

Kursuspakken om medborgerskab kan findes på: www.socialstyrelsen.dk. Klik på forsiden på *udgivelser*, og søg efter *undervisningspakke-i-medborgerskab*.

Kursusvejledningen findes i trykt udgave samt på www.socialstyrelsen.dk. Klik på forsiden på *udgivelser*, og søg efter *kursus i medborgerskab - vejledning*.

Kursuspakken er blevet afprøvet af udvalgte kommuner.

Flere oplysninger om kurser i medborgerskab

Kontakt:
Janina Gaarde Rasmussen, konsulent
Tlf. 4193 2494
E-mail: jra@socialstyrelsen.dk

GHV

En sjov og udviklende arbejdsplads i trygge rammer.

BOGBINDERI, PROJEKTVÆRKSTED, KØKKEN,
MEDIEVÆRKSTED, TEKSTIL & DESIGN

Indflydelse på eget arbejdsliv, mulighed for netværk og livskvalitet gennem sociale aktiviteter og samvær.

Gentofte Håndarbejdsværksted er en mindre arbejdsplads efter SEL § 103, hvor den enkeltes interesser og udvikling af kompetencer er i fokus. Værkstedet byder på spændende udfordringer med oplæring i håndværksmæssige og kreative færdigheder.

Læs mere på www.ghv.dk

Gentofte Håndarbejdsværksted Teglgårdsvej 21 A
2920 Charlottenlund Tlf: 39 64 29 33

Mail: ghv@ghv.dk

Højskolen i Krummerup Specialskole med 25 års erfaring

Højskolen i Krummerup er en specialskole for udviklingshæmmede unge. Hos os er der plads til forskellighed, faglig fordybelse og læring der giver livsduelighed. Kom og besøg os - vi vil glæde os til at se dig. Læs mere på krummerup.dk

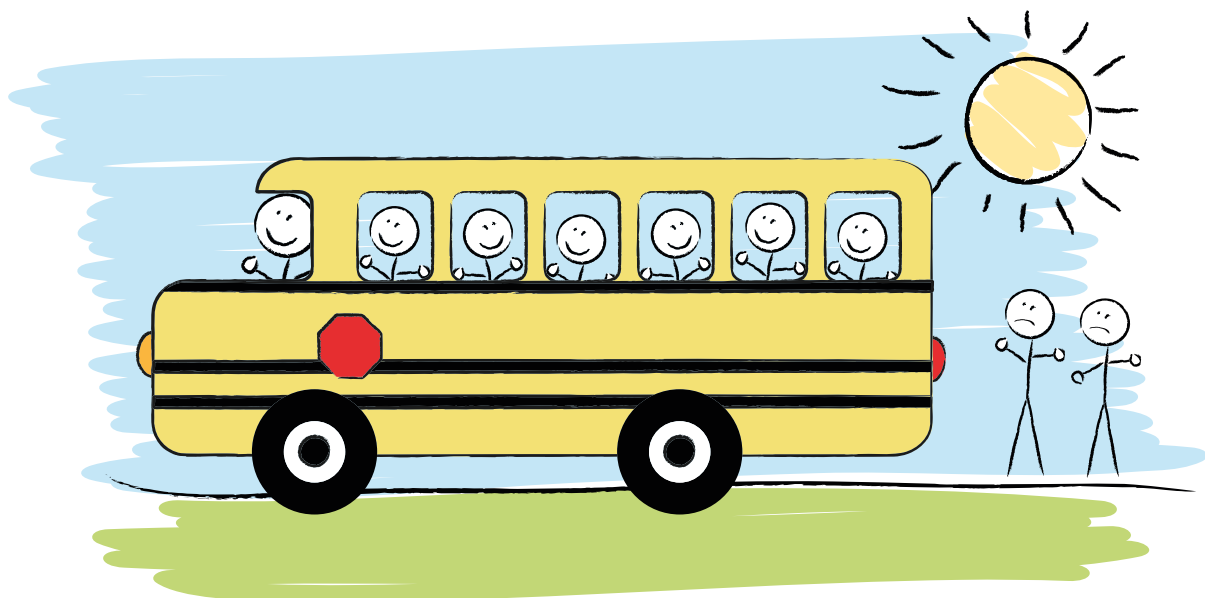
Højskolen i Krummerup
Socialpædagogisk Center
Næstved Kommune
krummerup.dk

Haldagermaglevej 6
4250 Fuglebjerg
telefon 5588 2360
Krummerup@naestved.dk

**HØJSKOLEN I
KRUMMERUP**
lær & bo

AF LARS EGE ■

Kulturprojekt på Bornholm giver aha-oplevelse

Ændringer i praksis til en mere aktiv hverdag på kommunens bosteder ligger lige til højrebænet

Bornholms Regionskommune har den 1. marts afsluttet projektet 'Kulturbærerne'. Det har været en kæmpe succes, mener kommunen.

Som led i projektet har beboere på kommunens botilbud fået mulighed for at få kulturoplevelser ud over det sædvanlige.

I løbet af nogle måneder har Røbo, Klintebo og Nexøhusets beboere, mange af dem udviklingshæmmede, været på både kunstmuseum, til klassisk koncert, i biografen, til dukketeaterforestillinger og på oplevelsestur med en naturvejleder. Blandt meget andet. Det fremgår af en pressemeddelelse fra Bornholms regionskommune.

"Projektet har uden tvivl været noget af det bedste, der er sket vores beboere i 2015," udtaler en medarbejder fra Nexøhuset til Tv2bornholm.dk.

Og en medarbejder fra Røbo supplerer: "Vi har oplevet at beboere, som vi ikke af os selv ville komme i tanke om kunne have glæde af en tur til Kunstmuseet, har fået stort udbytte af det. For mange beboere på Røbo er personalet og de andre beboere de eneste mennesker, de omgås. De har tydeligvis virkelig nydt den sociale del af arrangementerne."

Selvom projektet formelt sluttede med udgangen af februar 2016, hvor projektmidlerne fra Ministeriet for børn, ligestilling og sociale forhold (i dag Social- og indenrigsministeriet, red.) var opbrugt, er der elementer i projektet, som kommunen vil forsøge at videreføre.

Eksempelvis har de involverede botilbud et ønske om at fortsætte med at arrangere fælles ture, og der er nu masser af nye erfaringer at trække på mht. udflugter og aktiviteter. Så vidt Tv2bornholm.dk.

HVILKEN SLAGS 'KONTINUITET'?

På Bornholms Regionskommunes hjemmeside kan man finde facts om de forskellige botilbud, der var involveret i kulturprojektet. I omtalen af eksempelvis botilbuddet Røbo bliver man informeret om, hvordan det til daglig ser ud med oplevelser for beboerne. Der er ti af beboerne på Røbo, som i hverdagen

arbejder på Rø Aktivitets- og samværstilbud, der ligger på selvsamme matrikel som deres hjem. Tre andre borgere, der bor andre steder, arbejder også på dette aktivitetstilbud. De har således daglig transport til og fra arbejde, og altså i modsætning til beboerne i Røbo et dagligt miljøskift.

Som medarbejderen fra Røbo ovenfor er citeret for, omgås mange af bostedets beboere ikke med andre end deres medbeboere og personalet. Det omtales på kommunens hjemmeside som noget positivt: "Da de fleste brugere på Rø Aktivitets- og Samværstilbud bor på botilbuddet Røbo, er der mulighed for stor kontinuitet i den enkelte beboers livsverden. Samarbejdet mellem dag- og botilbud er tæt og har sit afsæt i den enkelte beboer".

Mon ikke Røbos og andre bosteders positive erfaringer fra kulturbærerprojektet - samt kommunens intentioner om aktivt at benytte sig af projektets mange nye erfaringer med fælles ture og andre aktiviteter - vil kunne bane vejen for en ny slags kontinuitet på bostederne? En mere afvekslende hverdag står jo ikke i modsætning 'kontinuitet'. Mange afvekslende dage i træk i ugens løb er også kontinuitet, bare en sjovere og mere udviklende en af slagsen.

Auberon Jeleel Odoom med prisen, som organisationen Zero Project står bag. Prisen gives til nogen, som er lykkedes med at få et inklusionstema på dagsordenen. Inklusionspolitikken i Ghana var et af de 12 tiltag, som i 2015 blev udvalgt til særlig udmærkelse af de over 320 projekter/ansøgninger, som Zero Project havde modtaget. Herunder ses Odoom i midten ved selve prisoverrækkelsen.

Nathan var ét af de syv børn fra centret, der fik lov til at komme i skole som en del af Inclusion Ghanas inklusionsprojekt. Nathan bærer autismedacentrets særlige lyseblå t-shirt med påtrykte sloganer, som skal være med til at synliggøre og forebygge tabuer omkring autisme. Alle de andre børn i Nathans klasse bærer gule og brune skoleuniformer.

AF LISBETH RASMUSSEN OG ARNE DITLEVSEN ■

Ghana går forrest med inklusion i skoler

LEVs samarbejdspartner i Ghana har haft en nøglerolle i forbindelse med en national politik for inklusion af handicappede i de almindelige folkeskoler. Det har de nu fået en stor international pris for

Den 10. februar modtog Auberon Jeleel Odoom fra organisationen Inclusion Ghana en international pris for Ghanas politik for inklusion i skoler og andre uddannelsesinstitutioner. Bag prisen står Zero Project, der er en organisation, som arbejder for en verden uden barrierer i henhold til FN's handicapkonvention. Prisen modtog han på vegne af Ghanas regering ved en stor prisoverrækkelse i Wien.

Det er selvfølgelig en god historie, at et afrikansk land er i førersædet for et inklusionsområde, der volder store hovedbrud i mange lande. I en LEV-sammenhæng bliver historien ikke mindre god af, at en af de drivende personer i udarbejdelsen af inklusionspolitikken var Jeleel, der altså arbejder i den nationale paraplyorganisation for udviklingshæmmede, Inclusion Ghana.

En organisation, som LEV i øvrigt arbejder nært sammen med i forbindelse med flere udviklingsprojekter.

LEV Bladet har talt med Auberon Jeleel Odoom, der i forbindelse med prismodtagelsen også var en tur i Danmark.

Hvad har din og Inclusion Ghanas rolle været i udarbejdelsen af inklusionspolitikken?

- Vi har været en af de førende civilorganisationer i det arbejde i en del år. Vores arbejde har handlet om fortalervirksomhed, og vi har været i mange distrikter og samlet info om, hvordan tingene går i forhold til inkluderende undervisning. Vi blev derfor inviteret med i den tekniske arbejdsgruppe, som skulle udvikle politikken, hvor jeg repræsenterede foreningen.

Og ikke bare repræsenterede Jeleel Inclusion Ghana. Han fik faktisk en nøglerolle i processen, da han blev bedt om at være den person, som skulle samle alle de oplysninger, som arbejdsgruppen brugte til at udvikle politikken. I arbejdsgruppen, der stadig eksisterer, sidder repræsentanter for handicaporganisationer, undervisningsministeren, socialministeren, forskellige ministerielle embedsmænd og folk med viden om specialuddannelse.

Du har været med til at sikre, at mennesker med udviklingshæmning er dækket ind?

- Helt sikkert. Og det er den gode nyhed – vi er lykkedes med at få vores temaer med og det er en stor mulighed vi har fået til gavn for vores medlemmer.

Nu har I en inkluderende politik, en implementeringsplan og retningslinjer for implementeringen?

- Absolut. Retningslinjer skal sikre, at inklusion kan ske i forhold til nogle fastsatte minimumstandards, og så har vi lavet en model for, hvordan børn med autisme kan inkluderes, fortæller Jeleel, der også har denne lille historie om, hvordan tilgangen til hele ideen om en inklusionspolitik var til at starte med:
- Ministeren sagde til den tekniske arbejdsgruppe, at mennesker med autisme ikke kan få noget ud af det med inklusion. Det var her, jeg kontaktede LEV for at lave et lille projekt, som

kunne være med til at teste, hvordan autister kan få gavn af inklusion. Og jeg er glad for at sige, at de autister, der i en periode gik i en normal skoleklasse, har haft stor gavn af det og gerne vil tilbage. Dermed fik vi afmystificeret ministerens forståelse af autisme.

En dansk frivillig har i øvrigt støttet Inclusion Ghana i forhold til det lille projekt, som i praksis skulle vise nytten af inklusion. Men Jeleel fortæller, at hun også har støttet processen med inklusionspolitikken ved at dele ud af de erfaringer, hun selv har gjort ved at arbejde med børn med autisme.

Hvad er Inklusion Ghanas rolle i forbindelse med monitorering i af gennemførelsen af politikken?

- Vi er stadig med i den tekniske arbejdsgruppe. Så vi vil spille en væsentlig rolle i implementeringen. Vi ser blandt andet på teknisk støtte til lærere, dialog med forældre, der kan have en særlig forestilling om den uddannelse, deres børn skal have. Nogle tænker for eksempel, at der skal være mere specialundervisning. Vi vil hjælpe dem til at forstå – både forældre til at barn med handicap og andre forældre – hvorfor alle børnene skal være i samme klasseværelse – at det er vejen at gå. Vi regner med, at det bliver en succes.

Og så lige til sidst – tilbage til selve prisen – hvorfor fik I den?

- Vi fik den på grund af, at inklusionspolitikken er innovativ i forhold til de mennesker, den vil nå, hvor mange den vil berøre, mulighederne for at det kan overføres til andre lande, og hvordan den blev udviklet. Inkluderende undervisning er meget tricky. Og i mange lande foregår det ikke.

Bornholms Multi Service

NU OGSÅ SALG OG SERVICE AF ELSCOOTERE

Stort MC eftersyn
KUN kr. 1.995,-
Gratis monterings ved køb af nye dæk eller kædder

NY SCOOTER?
Priser fra kr. 6.999,-

Elcykler
Fra kun kr. 5.999,-
Spar op til kr. 6.000,-

Industrivej 14 | 3700 Rønne | Tlf. 51 18 00 68 | www.bornholms-multiservice.dk

Grundet nybyggeri ledige pladser

Knagegården

Fangelvej 51 • 5260 Odense S
Tlf. 65 96 29 59
www.knagegaarden.dk

4 PRO
Job og Erhverv

Der er også plads til dig

Pro4
Egestubben 3 • 5270 Odense N • Tlf. 6618 7444 • mail@pro4.dk • www.pro4.dk

Ørnehøj.dk
Bliv klar til livet på din måde!

Hold din ferie i et af LEVs sommerhuse

Var det noget med en hyggelig ferie på Falster, Vestsjælland, Vestjylland eller Nordjylland i naturskønne omgivelser? Så overvej at booke et af LEVs sommerhuse. Alle sommerhusene er specielt indrettede for mennesker med handicap.

MARIELYST, SYDFALSTER

– stor naturgrund i et attraktivt sommerhusområde.

LØNNE, VESTJYLLAND

– topmoderne sommerhus med adgang til stort badeland.

HALS, NORDJYLLAND

– attraktivt ferieområde på en dejlig naturgrund.

JERUP, NORDJYLLAND

– 8500 m² stor grund og indeholder stor stue med brændeovn, køkken og to soveafdelinger.

VIG LYNG, VESTSJÆLLAND

– i det skønne Odsherred ligger Strandhuset blot få hundrede meter fra vandet.

Læs mere om sommerhusene,
og hvordan de bookes, på lev.dk

LivogJob er et STU tilbud med mulighed for at bo i et udviklende ungdomsmiljø.

Vi har:

- Mange års erfaring i unge med særlige behov
- 16 pladser, hvoraf de fire er til unge med et fysisk handicap / kørestolsbrugere.
- Tæt kontakt med lokalområdet, så vi kan have relevante praktikker til de unge.
- Internt arbejder vi bl.a. med blomster og lys samt mange faglige og teoretiske fag.
- Et kristent værdigrundlag og etik, der giver glæde, plads og værdi i hverdagen.

Marianne og Jørgen Sulkjær
forstanderpar

LivogJob
Hans Egedesvej 5
4850 Stubbekøbing
Tlf. 5444 1705
mail@livogjob.dk • www.livogjob.dk

Ferie med frihed i Slettestrand

Feriecenter Slettestrand er blandt Danmarks mest handicapvenlige feriesteder!

Ferielejligheder - Feriehuse - Varmtvandsbassin
Restaurant - Hestevogn - Træningscenter
Og meget mere... Alt med fuld tilgængelighed!

Vi tilbyder Aktiv ferie
med det hele. Eksempelvis:
3 overnatninger med helpension,
udflugt med hestevogn og Musik
og Danseaften.
Fra 1.870 DKK/pers.

slettestrand.dk | mail@slettestrand.dk | +45 98217044

Gøgl og Musikfestival
25. maj 2016

Joey Moe

KANDIS

Vongshøj Bandet

KOM TIL EN HYGGELIG DAG

MED GOD MUSIK OG UNDERHOLDNING
Bestil billetter på 74 92 89 30. Pris pr. billet 350 KR. Ledsager er gratis.
Handicap Legumgård - 6240 Legumkloster
Hjemmeside handicap-legumgaard.toender.dk

KEMP & LAURITZEN

EL-INSTALLATION

RØR / VVS

VENTILATION

TEKNIKENTREPRISER

Roskildevej 12
2620 Albertslund
Tlf: 4366 8888
kemp-lauritzen.dk

Det skrev vi...
for 23 år siden

AF AMTSSKOLEPSYKOLOG MOGENS LYNCSØ, RIBE AMT ■

Også svært handicappede kan undervises i et almindeligt skolemiljø

Jeg deltog lørdag den 13. nov. 1993 i LEV's temadag om foreningens undervisningspolitik. Jeg var bedt om at være "vidne" i et panel til punktet "Meninger om undervisning".

Jeg glædede mig efterfølgende over, at de fastlåste meninger, som jeg tidligere har mødt om den måde, undervisningen for de svært fysisk og psykisk handicappede bør indrettes på, nu synes at være blødt op, så der kunne udspinde sig god og saglig debat, der nåede rundt om mange hjørner.

Jeg har efterfølgende lyst til at fortælle lidt mere detaljeret om den måde, vi i Ribe Amt har udviklet den vidtgående specialundervisning.

Ved særforborgens udlægning i 1980 var sigtet, at der skulle skabes mulighed for, at de svært handicappede elever i videst muligt omfang kunne undervises i et almindeligt skolemiljø. Undervisningen skulle så vidt muligt indrettes som et led i den almindelige folkeskolevirksomhed. Denne hensigt har siden udlægningen været bestemmende for udviklingen i Ribe Amt.

Det første skridt var at indgå overenskomst med værtskommuner om driften af de Specialskoler, som blev overtaget fra forsgen. Det gennemførtes meget hurtigt i såvel Esbjerg som Grindsted,

mens man i Ribe Kommune bl.a. på grund af udviklingen på Ribelund var mere tilbageholdende.

Det næste skridt var nedlæggelse af de selvstændige Specialskoler og etablering af specialundervisningscentre i tilknytning til den almindelige kommunale folkeskole. Disse centre skulle fremstå med et varieret tilbud til alle elever med svære handicap.

Det blev en sej proces. Forældre til elever, som allerede var optaget i specialskolen, kæmpede imod, mens forældre til svært handicappede skolebegyndere ikke ønskede deres børn optaget i specialskolen.

I Grindsted var man først med nedlæggelse af specialskolen og etablering af et specialundervisningscenter. Det er mit bestemte indtryk, at det har været en udvikling, man i Grindstedområdet har hilst med tilfredshed.

I Esbjerg og Ribe er vi nu nået lige så langt. Der er begge steder indrettet lokaler, som opfylder de krav, de svært handicappede elever stiller. Der er fra amtets side investeret ca. 16 mill. kr. i disse to centre.

Har man med en sådan model svigtet de sværest handicappede? Nej, bestemt ikke. Der er skabt fysiske og pædagogiske

rammer, som sikrer, at disse elever kan få en optimal undervisning, og netop ved at vælge centermodellen sikres, at lærereksptisen er optimal samtidig med, at der er "lukket op" til den almindelige skole, at døren hele tiden er åben. I en overgangsfase skal man naturligvis finde sine ben, men mulighederne for fællesskab skal være der, og det er de.

Lad mig også understrege, at der efter min opfattelse ikke findes en løsning, som er den rigtige for alle. Derfor er det vigtigt, at der ikke er fastlåste meninger og strukturer, som binder de elever, det drejer sig om. Det allervigtigste i tilrettelæggelsen af svært handicappede børns undervisning er, at den sker i et tæt og tillidsfuldt samarbejde mellem forældre, rådgivning og skole.

.....

Den fremtidige udvikling i Ribe amt går mod en udlægning til kommunerne af ansvaret for den vidtgående specialundervisning. Der er enighed om dette mål, men der har endnu ikke kunnet opnås enighed mellem kommunerne om de økonomiske spørgsmål. Det er nu besluttet, at man i 1994 vil præsentere et forslag, som lægger op til, at ikke alle kommuner nødvendigvis behøver at deltage.

....bedre indeklima....

Ventek Ventilation A/S
Vestervej 52, Senderholm, 9240 Nibe • Tlf. 9637 7575 • Fax. 96377576 • www.ventek-as.dk

...synlighed på tekstil

Transfer •

Broderi •

Laser •

Vævede etiketter •

Plotterfolie •

Tekstil •

"Fra oplevelse til kommunikation"

Beskriver indfaldsvinkler til støttet kommunikation og forslag til at arbejde med aktivitetsprojekter.

Med bogen følger et usb-stik med skabeloner, illustrationer og materiale fra gruppens projekter.

Bogen er et led i TAVSgruppens arbejde for at udbrede viden omkring brugen af Alternativ og Støttende Kommunikation.

Se artiklen i LEV Bladet nr. 1, 2016.

Købes via www.handikram.dk. pris 200 kr. + moms/forsendelse.

MURERMESTER

GERT

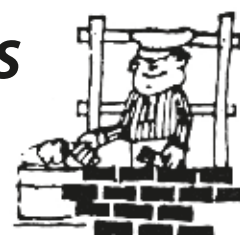
PETERSEN ApS

Engvej 5
2791 Dragør

Telefon

32 53 02 26

www.murergert.dk

apotek

Apotekerne i Nordjylland

Vikar og Personaleløsninger til

- Social- og Sundhed
- Pædagogisk område
- Psykiatri

Tlf. 39 69 10 89 • www.personalegruppen.dk

Besøg

museum

S I L K E B O R G

WWW.MUSEUMJORN.DK

**Vi leverer alt til hus & have
i storsække**

- Flis
- Sand
- Granitskærver
- Muld
- Sten

STORSÆKKE SERVICE®

SANDMAN EN

tlf. 70 23 03 64

Se og bestil på
www.sandmanden.com

Nyt tilbud til hele familien

Bag FamilieFOKUS, som tilbuddet kaldes, står Institut for Kommunikation og Handicap i samarbejde med Specialområde Børn og Unge Region Midt. Det støttes af Sundhedsstyrelsens satspuljemidler. Mulighed for inddragelse af hele familien gælder også søskende og bedsteforældre.

FamilieFOKUS beskriver detaljeret på deres hjemmeside, hvad det helt nye tilbud kan bruges til. Om hvorfor mange kan have et behov, hedder det kortfattet:

Når ens barn rammes af alvorlig sygdom eller et svært handicap, er det ikke kun barnet, der bliver ramt. Hele familien kommer under pres, både følelsesmæssigt og praktisk i forhold til at få hverdagen til at fungere. Uanset hvor længe ens barn har været alvorligt syg eller levet med et svært handicap, så påvirker det alle i familien og tærer på ressourcerne, både i parforholdet og hos søskende. FamilieFOKUS tilbyder viden, støtte og rådgivning til jeres familie.

Det gælder familier, der har et barn fra 0-18 år med alvorlig sygdom eller svært handicap.

De forskellige "rammer" for tilbuddet beskrives således i en pjece fra FamilieFOKUS:

FAMILIEKURSUS er velegnet til jeres familie, hvis I har lyst og overskud til at være sammen med andre familier i samme situation som jer og udveksle erfaringer. Kurset er et fire dages ophold, hvor I bliver inspireret og får viden og redskaber til at møde hverdagens udfordringer. Vi tilbyder undervisning og vejledning og tilrettelægger familiestøttende aktiviteter målrettet hver enkelt familie og forældre, børn og søskende på tværs af de deltagende familier. Der er også mulighed for, at f.eks. bedsteforældre kan deltage. Vi skaber rammerne for, at I kan være sammen som familie, og der vil også være tid til hygge og leg.

FAMILIEOPHOLD er et tilbud om et fire dages aflastende og lindrende ophold væk fra hjemmet – et pusterum for jeres familie, hvor I kan få ladet batterierne op. Opholdet foregår i trygge rammer med døgnbemanding af sundhedsfagligt personale. Vi tilbyder viden, støtte og rådgivende samtaler ud fra jeres behov. Med opholdet tilbydes I et frirum, hvor I kan foretage jer netop de ting, I værdsætter i jeres familie. Det kan være fælles aktiviteter for hele familien, alene-tid, søskendetid eller voksentid.

FAMILIEFORLØB I HJEMMET er et tilbud om et forløb i hjemmet, hvor I får besøg af specialister, som kan tilbyde vejledning og støtte hjemme hos jer selv i vante omgivelser. I får som udgangspunkt besøg en gang om ugen i fire uger, men både besøgsdage og varighed af hvert besøg tilrettelægges efter jeres behov og situation. Det er oplagt at inddrage bedsteforældre, nære venner eller andre, der spiller en vigtig rolle i jeres hverdag.

Via linket nedenfor kan du læse meget mere, også om det praktiske. Blandt andet at deltagelse er gratis, men at der kun kan optages et begrænset antal på det enkelte ophold og forløb. Familieforløb i hjemmet holdes løbende, men i 2016 gælder tilbuddet kun familier i Region Midtjylland, fra 2017 familier i hele landet.

Adspurg om udviklingshæmmede er en del af målgruppen for tilbuddet, har en repræsentant for FamilieFOKUS bekræftet dette over for LEV-bladet men tilføjet, at der også "skal være noget somatisk som en del af det samlede sygdomsbillede" inde over.

LÆS MERE PÅ FAMILIE-FOKUS.DK

LE

Marselis

tømrer & snedker a/s
køkkenmontering

Chr. X's Vej 42 A
8260 Viby J.
Tlf. 86 27 01 11

Ravnbjerghus
- Opholdssted for børn og unge med psykiske og fysiske handicap

Oddevej 18
9560 Hadsund
Tlf. 98 58 20 55

www.ravnbjerghus.dk

ARCOPEDICO®

- Sko med ultralette, bløde såler og med dobbelt svangstøtte

- Sko der virker aflastende på fødder, ben, ryg og lænder

- Sko, der ikke strammer, hvis fødderne hæver

Slut med
ømme fødder

ARCOPEDICO - Kompromisløs komfort

LMC Arco ApS Lysnæs Havnevej 13 3390 Hundested
Tlf. 47 98 15 33 Fax 47 98 15 32 E-mail info@arcopedico.dk www.arcopedico.dk

CENTER FOR AUTISME

Job & Uddannelse
Ungdomsuddannelse (STU)

Uddannelsesgruppen
& træning

Rådgivning, uddannelses
& kurser

Forskning
& udvikling

Center for Autisme er til for børn, unge og voksne med en autismspektrumsforstyrrelse (ASF) og deres familier. Vi samarbejder med sagsbehandlere, lærere, pædagoger, psykologer og psykiatere, som i deres dagligdag arbejder med og omkring vores målgruppe. Der er mulighed for at finde flere informationer på vores hjemmeside!

Harlev Hovedgade 108 • 2730 Harlev • Tlf. 44 98 22 55 • www.centerforautisme.dk

Trustrup Gulvbelægning ApS

v/Lars Laursen

Petersborgvej 20
8570 Trustrup

Mobil 20 44 44 17
E-mail: lars.h.l@hotmail.com

Jens Kromanns Vej 9
Snoghøj
7000 Fredericia
Tlf. 75 94 56 14

Aftenskolen for udviklingshæmmede.

Ring og rekvirer program for sommerhøjskoler, weekendkurser samt for undervisning i Kolding, Fredericia Vejle, Svendborg og Langeland.

ferie

med plads til forskelle

Oplev mulighederne

Et feriested med multihal, klatrevæg og svævebane - kun 200 meter fra badestrand og badebro. Se sommerferietilbuddene.

www.musholm.dk

Musholm, ferie - sport - conference, Musholmvej 100, 4220 Korsør, tlf. 70137700, Musholm@musholm.dk

MARJATTA

Tilbud til mennesker med udviklingsforstyrrelser og udviklingshæmning:
Skolehjem, ungdomsuddannelse, voksencentre og værksteder

Strandvejen 15 • 4733 Tappernøje • Tlf. 55 96 51 19
E-mail: marjatta@marjatta.dk • www.marjatta.dk

Job til alle

klapjob.dk

**Er du på førtidspension
eller ved at være færdig
med en STU? Og kunne
du tænke dig et job?
Så kontakt KLAP...**

Job til førtidspensionister

Et projekt under
**Landsforeningen
LEV**

KLAP (kreativ langsigtet arbejdsplanlægning) er et projekt under Landsforeningen LEV, der arbejder for at skaffe skånejob til mennesker med kognitive vanskeligheder. KLAP har en række landsdækkende aftaler med virksomheder om at skabe jobmuligheder, ligesom vi har et landsdækkende team af jobkonsulenter som er klar til at hjælpe. KLAP har bl.a. samarbejde med Sunset Boulevard, McDonalds, Irma, Rema 1000, Silvan, Matas, Færgen, Bilka, Føtex, Steen & Strøm, Danske Diakonhjem, Region Nordjylland og Region Midtjylland.

Center for Specialundervisning for Voksne
Bystævneparken 20 A · 2700 Brønshøj
Tlf. 3526 4411
Hjemmeside: www.csv.kk.dk
Mail: csv@csv.kk.dk

CSV - Center for Specialundervisning for Voksne i København

Tilbyder kompenserende specialundervisning for udviklingshæmmede og sent udviklede. Undervisningen bliver tilrettelagt ud fra individuelle behov og går ud på at understøtte deltagerens personlige udvikling og forbedre mulighederne for at deltage i samfundslivet. Det er deltagerens undervisningsmål og behov, som styrer indholdet i undervisningen. Eksempler på indhold kan være demokrati, arbejdsliv, kærlighed, musik, billedkunst, drama, computer m.v.

Undervisningen foregår på små hold eller som eneundervisning, almindeligvis én til to gange om ugen.

Epi-Care® free epilepsialarm

- sikreste løsning ved krampeanfald.

Tryghed døgnet rundt

Ny armbåndsalarm giver tryghed for, at alvorlige anfald ikke overses. Epi-Care free kan anvendes døgnet rundt. Enkelt og bekvemt. Ingen indstillinger, nem at bruge, får til brug indendørs eller som mobil.

Klinisk testet

Epi-Care® free epilepsialarm er afprøvet i en stor, uafhængig hospitalstest. Testen viser, at alarmer med stor sikkerhed fanger tonisk/kloniske anfald både under søvn og i vågne timer.

Læs om den kliniske test på vores hjemmeside, og se video om brug af alarmer.

Danish Care Technology ApS

Energivej 3, 4180 Sorø
Telefon 5850 0565
www.danishcare.dk
info@danishcare.dk

UNGDOMSUDDANNELSESCENTER MAGLEMOSEN

Ungdomsuddannelse under STU

Ungdomsuddannelsescenter Maglemeden er et uddannelsesstilbud til unge mennesker mellem 16 og 25 år. Uddannelsesstilbuddet gives til unge udviklingshæmmede, der efter endt grundskoleundervisning, fortsat har behov for specialundervisning, værkstedsaktivitet eller tilsvarende som forberedelse til voksenlivet og som ikke kan indgå i de ordinære uddannelsesstilbud. Der kan tilrettelægges særlige forløb under Lov om specialundervisning for voksne.

- Individuelt tilrettelagt uddannelsesstilbud
- Undervisningsaktiviteter, eksterne praktikforløb, liniefag
- Sociale og pædagogiske aktiviteter
- Optagelse kan foregå løbende

Magleparken 1 • 2750 Ballerup • Tlf. 44 77 61 01 • maglemeden@balk.dk • www.maglemeden.dk

Det Etiske Råd offentliggjorde i slutningen af januar resultatet af Rådets arbejde med 'Etiske spørgsmål ved anvendelse af diagnoser'. Det er der kommet en del interessant materiale ud af, som blev præsenteret på en debatdag, som blev afholdt på Christiansborg. Alt materialet kan findes på Rådets hjemmeside

Diagnosen som 'det bedste' og 'det værste'

Teksten nedenfor, der er hentet på hjemmesiden, fortæller ganske kort om baggrund og formål med arbejdet.

For det enkelte menneske kan en diagnose opleves som både 'det bedste' og 'det værste'. Det bedste, fordi den kan give afklaring, adgang til rette behandling og åbne nye døre. Det værste, fordi

diagnosen kan virke stigmatiserende og låse mennesket fast i en uønsket identitet.

I de senere år har der været stigende samfundsmæssig bevågenhed om anvendelse af diagnoser. Det skyldes blandt andet, at antallet af diagnoser er steget, og at flere og flere danskere får en diagnose.

Det Etiske Råd har valgt at se på diagnoserne ADHD, depression og diagnoser inden for de funktionelle lidelser. De tre diagnoser er udvalgt, fordi flere og flere danskere får dem, og fordi hver enkelt af de tre diagnoser illustrerer væsentlige etiske temaer knyttet til at have – og at stille – en diagnose.

Rådets materiale består af en samling tekster, som er anvendelige i forskellige sammenhænge. Det særlige ved disse tekster er, at de i vid udstrækning giver stemme til både de fagprofessionelle, der giver diagnosen, og ikke mindst til de mennesker, der modtager diagnosen. Aktørernes egne udtalelser og holdninger udgør den centrale del af materialet.

Diagnoser anvendes i mange sammenhænge, også uden for sundhedsvæsenet, og teksterne kan have en bredere samfundsmæssig interesse, fx i sociale systemer, i arbejdsmarkedssammenhænge m.v. Materialet er velegnet som led i uddannelse af fagprofessionelle, til debatskabende aktiviteter i både faglige miljøer, politiske fora m.v. Eksempelvis kunne man sikkert få en god diskussion ud af følgende lille snip af et udsagn fra en psykolog:

"Hvordan undgår vi, at diagnosen bliver en blokering for, at vi kan se dig som noget andet end det, som diagnosen fortæller om dig. Det handler meget om, hvordan vi bruger diagnoser – det er ikke diagnosen i sig selv".

MATERIALET FRA ETISK RÅD

Ud over det skriftlige tekstmateriale kan man også på Rådets hjemmeside finde filmklip af oplæggene fra debatdagen, hvor det færdige arbejde blev præsenteret, og interviews med Svend Brinkmann.

Link til Etisk Råds hjemmeside:
www.etiskraad.dk

Kom i skånejob i føtex

Som en del af Dansk Supermarked samarbejder føtex med Landsforeningen LEV om at få flere mennesker med udviklingshæmning, som er på førtidspension, i arbejde.

Udgangspunktet for dette samarbejde er et fælles ønske om, at flere udviklingshæmmede får en reel mulighed for at vælge karriere ligesom alle andre. Det overordnede samarbejde mellem Dansk Supermarked og LEV startede tilbage i 2012. Formålet er at

skånejob i føtex, kan du gå ind på www.klapjob.dk og udfylde ansøgningsskemaet. Så vil en af jobkonsulenterne i KLAP hjælpe dig med at finde et job nær dig, hvor opgaver og arbejdstider tilpasses efter dine behov.

Alene i 2015 blev der, i samarbejde med KLAP, ansat 93 i skånejob i føtex. Du kan være den næste, så skynd dig at udfylde ansøgningsskemaet på klapjobs.hjemmeside og få det sendt afsted.

hylderne i butikkens Food-afdelingen. Hans opgaver og arbejdstider er tilrettelagt med udgangspunkt i hans ønsker og behov. Han møder kl. 9.00 hver dag og har 20 timer om ugen.

Da Majboer fik tilkendt førtidspension, vidste han, at han ikke ville sidde derhjemme og trille tommelfingre – han ville ud og have et job. Så han fik kontakt til en jobkonsulent ved KLAP, som hjalp ham med at finde skånejobbet i føtex Viby Centeret.

Majboer Barakzai, førtidspensionist og i arbejde hos føtex

skabe skånejobs til blandt andet udviklingshæmmede og førtidspensionister.

I samarbejde med KLAP (kreativ langsigtet arbejdsplanlægning), som er et projekt under LEV, giver føtex mulighed for, at man kan komme i et skånejob i et varehus. I samarbejde med Jobkonsulenterne i KLAP tilrettelægger føtex arbejdsopgaver og arbejdstider med udgangspunkt i den individuelle behov og ønsker. Hvis du har interesse i at få et

Mød Majboer, som er førtidspensionist og i arbejde hos føtex

Da Majboer Barakzai var 23 år fik han tilkendt førtidspension. Han er stadig førtidspensionist, men i dag har han fået arbejde i føtex.

Majboer arbejder i føtex i Viby Centeret, hvor han blandt andet har ansvaret for flaskeautomaterne og for at sætte letvarer på

I føtex Viby Centeret er de meget glade for at have Majboer ansat. Han er arbejdsom, har en fantastisk attitude og er altid i godt humør, når han møder på arbejde, fortæller Salgschefen i føtex Viby Centeret.

(Udarbejdet med information fra artiklen: "Flaskedrengen i føtex er en frisk førtidspensionist" af Chresten Ibsen)

LEV-kontakten

Regionalt opdelt

1000 - 2990

Grundlagt 1893
Mesterlodden 33
2820 Gentofte
TLF. 39 65 02 07

**MØRKØV
BOLIGNYT**
Skamstrupvej 1 • 4440 Mørkøv
59 27 51 85

Philbert Entreprenør ApS
Aarestrupvej 150 • 7470 Karup J • Tlf. 22 39 19 64 • www.philbert-entreprense.dk

BRDR. JØRGENSEN COMPONENTS A/S

Nybo Bakke 3-4 • 7500 Holstebro
Tlf. 97 42 47 00 • Fax 97 42 26 05
E-mail: bjc@brdr-jorgensen.com
www.brdr-jorgensen.com

Revision 80 ApS

Taastrup Hovedgade 72, 2. sal - 2630 Taastrup
Tlf. 4352 8950 • Fax 4352 8762
revision80@revision80.dk
REGISTERET REVISOR

Steen T. Hansen ApS
Tlf. 54 44 13 10 Tlf. 54 44 41 29
Fax 54 44 41 62 • steen@steenthansen.dk
www.steenthansen.dk

Aut. VVS-Installatør
VARME • VAND • VENTILATION
SANITET • SMEDIE • BLIK • OLIEFYR

6000 - 6990

arbejderne andels-boligforening

Engstien 2A • 6000 Kolding
Tlf. 7552 5344 • www.bovia.dk • info@bovia.dk

Amtøft BOLIGMONTERING

Gl. Feggesundvej 107
Amtøft • 7742 Vesløs

Tlf. 97 99 32 12
www.amtoftbolig.dk

**MØBLER I
FLERE ETAGER**

7000 - 7990

KROGH & THOMSEN I/S

Revision og Rådgivning
Registrerede revisorer FRK

Regnskabsassistance • Skat
Budgetter • Rådgivning • Revision

75 85 75 33

Ulvehavevej 36 • 7100 Vejle
www.krogh-thomsen.dk
VEJLE • GRINDSTED • KOLDING • SAMSO

§ ADVOKATERNE

I BØDKERGÅRDEN

GITTE WICHMANN MORTENSEN

Advokat
Møderet for landsret
Autoriseret bobestyrer

SØREN NIELSEN

Advokat
Møderet for landsret

JOHAN KLINT NIELSEN

Advokat

Vestergade 13 • 3200 Helsingør
www.bodkergaarden.dk

E-mail: advokaterne@bodkergaarden.dk
Tlf. 48 79 44 88 • Fax 48 79 44 31

4000 - 4990

KBK Pladeværksted

Alt i reparation

Tæstruphøj 22 • 4300 Holbæk

59 43 34 69

Fax 59 44 12 37

8000 8990

Få XTRA plads til minderne, møblerne og alt det andet

Lej dit eget private

opbevaringsrum.

Fra 5 - 445 m²

Opvarmet, tørt og sikkert.
Fri adgang til dine ting alle
dage kl. 6 til 22.

86 36 37 00

www.boxit.dk

BOXIT
DIT XTRA DEPOTRUM

Edwin Rahrs Vej 75 • Århus V • Hverdage 9-18 • Lørdag 9-16

8000 8990

9000 - 9990

MALERMESTER
OLE BAY JACOBSEN
20 66 46 58

Voksenskolen for Undervisning og Kommunikation
Studievej 5 • 9400 Nørresundby
Tlf. 98 17 76 77 • vuk-aalborg.skoleporten.dk

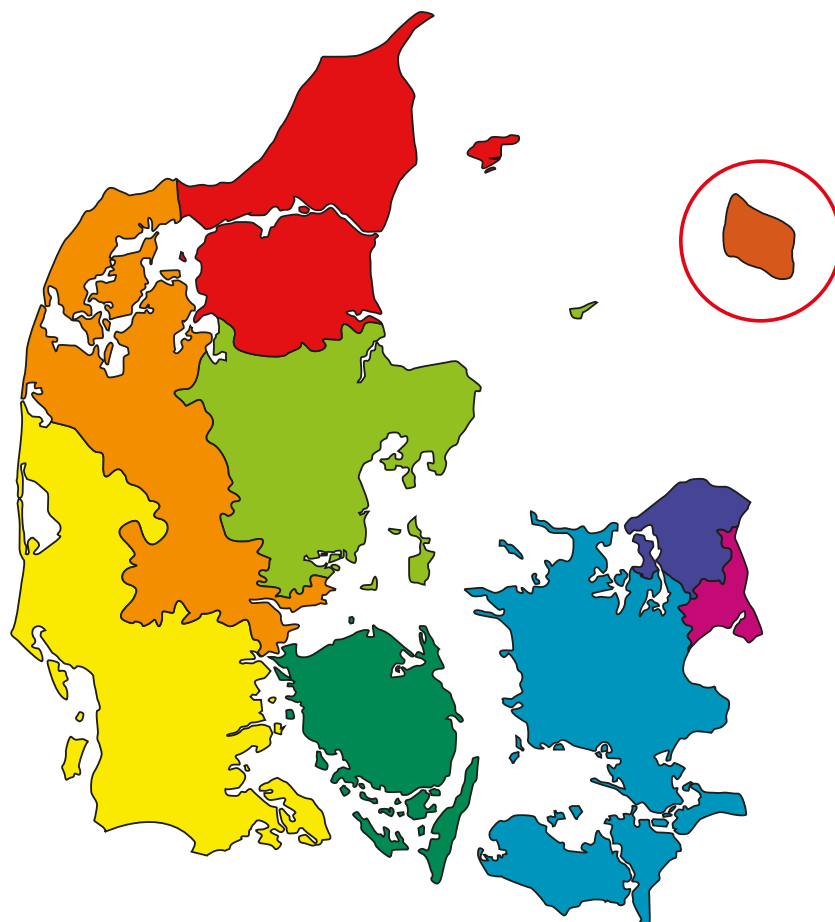
Den selvejende institution
HVEM • KAN
Voksen-socialt opholdssted
Teglvangenget 54 Als
9560 Hadsund
Tlf. 98 58 18 58
www.hvem-kan.dk

Skovsgaard Hotel
Hovedgaden 26
Skovsgaard
9460 Børst
Tlf. 98 23 04 00
skovsgaardhotel@mail.dk
www.skovsgaardhotel.dk

LEV-kontakten

Regionalt opdelt

LEV Vendsyssel afholder forårsfest

Fredag den 20. maj kl. 17.30-22.30
Vrå Hallen Stadionvej 17, 9760 Vrå

Festmenu:

Kryddersteg m/råstegte kartofler, salat og brød.
Til dessert er der is. Derefter kaffe m/småkager og
chokolade. Drikkevarer hentes og betales i baren.

Under festmiddagen spiller orkesteret GIRO 413,
som efter middagen fortsætter med dansemusik
af høj velsvingende kvalitet frem til kl. 22.00, hvor
festen slutter.

Den samlede pris er 250 kr. pr. person – kvittering
medbringes! Tilmelding sker ved indbetaling på
konto: Reg.nr.: 9070; Kontonr.: 1625093801.

Husk: Hvis I er flere, der vil sidde sammen, bør I
lave samlet indbetaling, så vil vi forsøge at placere
Jer ved samme bord. Altid oplys navn, adresse og
telefonnummer – og gerne mail-adresse!

Husk: Oplys antal kørestolsbrugere og antal
diabetes menuer samt eventuelle specialbehov til
Børge Jensen.

Husk: Pårørende er velkomne, og skal meddele
om de vil være sammen med brugerne eller med
andre pårørende.

Sidste frist for tilmelding er mandag den 2. maj
2016 til Børge Jensen på tlf. 9888 7877 eller mail:
borge.eva@10mb.dk.

Følg og deltag i debatten

Besøg LEVs
facebookside og
like, del og deltag
i debatten!

LEVs AFTEN- TELEFON

Konflikter?

Sorg?

Problemer i familien?

Har du brug for at tale om emner, der berører udviklings-
hæmning? Så ring på LEVs Aftentelefon på tlf. 2851 5252.
Her sidder frivillige klar ved telefonen fra kl. 19.00-21.00
hver tirsdag.

HUSK: LEVs Aftentelefon til-
byder ikke juridisk rådgivning
eller rådgivning om mere kom-
plekse problemstillinger – her
henvises der til LEVs telefon-
og netrådgivning.

**LEVs
aften-
telefon**

2851 5252

Ny formand for Det Centrale Handicapråd

Social- og indenrigsminister Karen Ellemann har udpeget den afgående administrerende direktør for Københavns Kommunes Socialforvaltning som ny formand for Det Centrale Handicapråd.

Anette Laigaard overtager posten fra fungerende formand Annemette Ruth, som trådte til 1. januar 2016, da Tue Byskov Bøtkjær af personlige årsager ønskede at stoppe. Det Centrale Handicapråd er et uafhængigt råd, som er nedsat for at rådgive regering og Folketing samt centrale offentlige myndigheder i handicapspørgsmål.

Social- og indenrigsminister Karen Ellemann siger om den nye formand: "Anette Laigaard har en indgående indsigt i socialområdet og de udfordringer, som mennesker med handicap møder i dagligdagen. Derudover har Anette et bredt fagligt netværk på

socialområdet og gode samarbejdsevner, som jeg er sikker på, at vi alle vil få glæde af i hendes nye rolle. Jeg ser frem til samarbejdet med hende."

Det Centrale Handicapråd består af en formand og 16 medlemmer, der blandt

andet repræsenterer handicaporganisationerne, de kommunale parter, arbejdsmarkedets parter og forskningsverdenen. To af medlemmerne er personligt udpeget af social- og indenrigsministeren. Derudover har Social- og Indenrigsministeriet og Institut for Menneskerettigheder hver en observatør.

KUNSTEN ER LANG – livet er kort – graven er sort

GAIA Museum Outsider Art i Randers har netop nu en soloudstilling med værker af Kenneth Rasmussen.

Kenneth Rasmussen (f. 1971) beskrives som en meget arbejdsom kunstner. Alt, hvad han rører ved, får nyt liv og bliver en del af hans kunstneriske univers. Han er også en ægte klunser og samler. Det er anden gang, han har en soloudstilling på GAIA Museum Outsider Art. Den første, som hed "Frihed er ikke at gøre, som man vil, men at være som man er" var for 13 år siden. Kenneth Rasmussen var også med i den erotiske udstilling "Kys og Bolle" på GAIA Museum Outsider Art for syv år siden. Han er desuden rigtig godt repræsenteret i den faste samling både med malerier, strik og installationer.

Denne udstillings titel henviser til den latinske talemåde "ARS LONGA VITA BREVIS" (kunsten er lang, livet er kort), som Kenneth Rasmussen så på et billede lavet af kyllingebein, da han var i Finland i 2009 for at blive kåret som årets kunstner af GAIA's søsterorganisation, Kettuki. Udstillingen, der kan ses frem til sensommeren 2016, er en del af Kulturbry 2017, hvor GAIA Museum arbejder for at sætte fokus på outsiderkunsten både nationalt og internationalt.

Læs mere på www.gaiamuseum.dk

Hul i lovgivningen giver dømt sexkrænker fri adgang til nye ofre

Personer, der tidligere er dømt for seksuelle overgreb, kan alt for let få job som hjemmehjælper og dermed blive sendt ud til de svageste borgere i kommunerne og begå nye overgreb. Det fortæller P1 dokumentaren "Sexkrænkeren i hjemmeplejen", der afslører, hvordan en dansk statsborger, der lige nu sidder varetægtsfængslet for drab i Norge, igennem en år-række forinden har krænket flere kvinder i Danmark.

Manden, der er uddannet sosu-assistent, har afsonet en fængselsstraf for et voldeligt seksuelt overgreb i 2000. Alligevel lykkes det ham at få job i hjemmeplejen i Roskilde i 2009, hvor han begår seksuelle overgreb på to kvinder, hvoraf den ene er udviklingshæmmet. Det skyldes, at kommunen kun kan se straffeattester fem år tilbage, når det gælder ansatte i hjemmeplejen, hvorimod de, når det gælder ansatte i botilbud, kan gå ti år tilbage. Eksperter og organisationer mener, der er tale om et klokkeklart hul i lovgivningen.

"Det her er et tag-selv-bord ud over alle grænser, og det må vi få gjort noget ved nu, siger formand for LEV, Sytten Kristensen, til DR og bakkes op af Ældre Sagen og SIND.

Justitsminister Søren Pind vil nu have reglerne om straffeattester gået igennem.

Vælg selv dine hjælpere i stemmeboksen

Folketinget har vedtaget et beslutningsforslag, som indebærer, at borgere, der på grund af et handicap har behov for hjælp til at stemme ved for eksempel kommunalvalg eller folketingsvalg, selv kan bestemme, hvem der skal hjælpe dem.

I dag er det sådan, at personer, som på grund af deres handicap har brug for hjælp for at kunne afgive sin stemme, skal have hjælp fra to personer, hvor det er et krav, at den ene er en udpeget valgtillordnet, mens den anden person kan vælges af borgeren selv.

En række handicaporganisationer har i årevis kritiseret ordningen for at være et brud på den enkeltes ret til selv at bestemme, hvem der skal vide, hvor man sætter sit kryds.

Der skal nu fremsættes et lovforslag, som ændrer valgloven, så det fremover bliver borgeren selv, der suverænt beslutter, hvem de to personer er, der skal hjælpe med stemmeafgivningen.

Opgiv håbet og få det bedre

Når man er forældre eller familie til et barn med handicap, er der to vigtige ting. At holde fast ved håbet. Og at opgive håbet.

På Kristelig Handicapforenings hjemmeside bliver psykologen og familierapeuten Annette Due Madsen interviewet under overskriften 'Opgiv håbet og få det bedre'. Hun pointerer, at "det er vigtigt at have både visioner og håb, men også være opmærksomme på, at håbet er realistisk".

Annette Due Madsen, der er leder af Center for Familieudvikling, kommer med en lang række eksempler fra sin egen nære familie, hvortil 32-årige Frederik hører. Han er stærkt udviklingshæmmet og bor i et bofællesskab. Her er to små smagsprøver:

EKSEMPEL 1: "HE'S LEAVING HOME BYE BYE"

"Vi skal opgive håbet om, at vi kan klare alt (...). Måske opgive håbet om, at vi kan beholde barnet hjemme. Da Frederik flyttede hjemmefra græd jeg på vejen hjem – og mange gange efterfølgende – og bofællesskabet ringede og fortalte, at Frederik trallede. Jeg har erfaret, at udviklingshæmmede også har glæde af andre netværk."

EKSEMPEL 2:

ÅRH NEJ, BEHØVS HAN KOMME MED!!

"Når børnene er små, synes de ofte at deres handicappede bror eller søster er helt i orden at være sammen med og have med. Men når børn er 12 år, vil de synes, at det er pinligt."

"Opgiv håbet om, at de skal synes noget andet. Opgiv håbet om, at det er fedt at vise sin handicappede bror frem på boldbanen, når man er 12 år. Opgiv håbet om, at de af sig selv siger, skal jeg ikke lige besøge vores bror."

Læs hele interviewet på www.k-h-bladet/artikelliste-2016/opgiv-habet-og-fa-det-bedre/

Foto: Børnerådet

LANDSFORENINGEN LEV

– udvikling for udviklingshæmmede

LANDSKONTOR:

Blekinge Boulevard 2, 2630 Taastrup
Telefon: 3635 9696
E-mail: lev@lev.dk
Web: www.lev.dk

KONTOR- OG TELEFONID:

Mandag til torsdag: 9.00-16.00
Fredag: 9.00-13.00
Bankkonti i AL-Bank:
5332 0245153 (gaver og bidrag)
5323 0382733 (kontingenter m.v.)

LANDSFORMAND:

Sytter Kristensen
Tlf. 4016 8044
e-mail: sk@lev.dk

NÆSTFORMAND

Tonny Mortensen
Tlf. 2168 6273
e-mail: tm@lev.dk

LEV BLADET:

Nr. 1/65. årgang 2016
ISSN: 1903-7937

PROTEKTOR:

Hendes Majestæt
Dronningen

MEDLEM AF:

Inclusion International
NSR – Nordisk Samarbejdsråd

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR:

Sytter Kristensen

REDAKTION:

Arne Ditlevsen, Sytter Kristensen,
Jeppe Sørensen, Hans Andersen,
Lars Ege, Thomas Gruber

FORSIDEILLUSTATION:

Synergi Reklamebureau Webbureau

STOF TIL BLADET SENDES TIL:

Blekinge Boulevard 2, 2630 Taastrup
Telefon: 3635 9696
Telefax: 3635 9697
E-mail: redaktion@lev.dk
Indsendte bidrag afspejler ikke
nødvendigt LEVs holdninger.

DEADLINE:

Deadline for LEV 3/2016 er den
4. april. Bladet udkommer
primo maj.

ANNONCEEKSPEDITION:

FL Reklame
Damgårdsvej 46, Gram
8660 Skanderborg
Tel. 8793 3788
Email: fl@flreklame.dk

OPLAG:

8.000 stk.

LAYOUT OG TRYK:

Synergi Reklamebureau Webbureau

LEVS RÅDGIVNINGSTJENESTE:

Mandag og tirsdag: Kl. 10.00-12.00.
Ring på tlf. 8038 0888.
LEV betaler samtalen.
E-mail: raadgivning@lev.dk

Assens/Middelfart/Nordfyn

Ingrid Rasmussen
Tlf. 6445 1562
e-mail: ingrid.rasmussen@kabelmail.dk

Billund

Mette Andersen
Tlf. 2870 3091
e-mail: flintemarken@gmail.com

Bornholm

Henrik Stilling
Tlf. 2617 0829
e-mail: hstilling@gmail.com

Djursland

Per Sørensen
Tlf. 8639 4881
email: sorensen.ahorn6@mail.tele.dk

Dragør/Tårnby

Tina Greve (midlertidig formand)
Tlf. 6071 4705
e-mail: tina-greve@hotmail.com

Egedal

Jane Villemoes
Tlf. 4031 7597
e-mail: janevillemoes@msn.com

Esbjerg/Fanø

Dorthe Højriis Thomsen
Tlf. 7545 0383
e-mail: dhtprivat@mail.dk

Favrskov/Skanderborg

Lone Thykær
Tlf. 8691 1070
e-mail: thykeer@webspeed.dk

Faxe/Vordingborg/Stevns

Winnie Lindner Pedersen
Tlf. 2945 8313
e-mail: winnie_lindner@mail.tele.dk

Fredensborg/Hørsholm/Rudersdal

Flemming Sundt
Tlf. 4586 1707
e-mail: flemmingsundt@gmail.com

Frederiksberg

Kirsten Bartroff
Tlf. 3871 3158
e-mail: kirsten.bartroff@kreds.lev.dk

Frederikssund

Ninette Hartwich
Tlf. 4738 4010
e-mail: lev.frederikssund@gmail.com

Furesø

Sine Holm
Tlf. 4498 4454
e-mail: sine.holm@biomerieux.com

Fåborg-Midtfyn/Ærø

Ulla Stick
Tlf. 6268 1987
e-mail: ulla.stick.kredslev@mail.dk

Gentofte

Jens Christian Pedersen
Tlf. 3968 2056
e-mail: jcpedersen@gmail.com

Gladsaxe

Alice Rasmussen (kontaktperson)
Tlf. 3969 5852
e-mail: alice.rasmus@webspeed.dk

Greve

Allan Jørgensen
Tlf. 4390 8963
e-mail: allan_joergensen@mail.dk

Haderslev

Solvej Laugesen
Tlf. 7484 1665
e-mail: solvej1954@gmail.com

Halsnæs

Rita Simonsen
Tlf. 4971 9471
e-mail: ritas@os.dk

Hedensted/Horsens

Dorrit S. Haulrich
Tlf. 7589 7919
e-mail: dokinira@hotmail.com

Helsingør

Jacob Svendsen
Tlf. 4922 6162
e-mail: jacob.svendsen@pol.dk

Herlev

Malene Hyldekrog
Tlf. 2467 3179
e-mail: malene@hyldekrog.dk

Hillerød/Allerød

Dorthe Kann
Tlf. 4826 1050
e-mail: dkann@dadlnet.dk

Holbæk

Morten Løvschall
Tlf. 5917 3917
e-mail: morten@lovschall.name

Høje Taastrup

Erik Petersen
Tlf. 2211 3430
e-mail: svane1@post11.tele.dk

Kalundborg

Søren Hansen
Tlf. 5950 7416
e-mail: sdh@dbmail.dk

Kerteminde

Laurits Nielsen
Tlf. 6534 1509
e-mail: lauhed1@gmail.com

Kolding

Inge Stausholm
Tlf. 7553 1320
e-mail: inge@istausholm.dk

København

Danielle Pröschold
Tlf. 4013 7016
e-mail: danielle@proschold.dk

Køge

Claus Nielsen
e-mail: claus.e.nielsen@gmail.com

Lolland-Falster

Kari Nordeide
e-mail: kari.nordeide@gmail.com

Morsø

Lone Øst
Tlf. 9776 4698
e-mail: zenofexxx@sol.dk

Nyborg

Ole Skovsbøll
Tlf. 4029 6097
e-mail: skovsboell@hotmail.com

Næstved

Hanne Kristensen (kontaktperson)
Tlf. 2291 5746
e-mail: larskristensen@stofanet.dk

Odder/Samsø

Tom Møller Jensen
Tlf. 3020 9133
e-mail: tom.m.jensen@gmail.com

Odense

Ib Poulsen
Tlf. 5386 1402
e-mail: ib.poulsen@gmail.com

Odsherred

Dorthe Pedersen
Tlf. 2120 8284
e-mail: dorthe.pedersen@hotmail.com

Randers

Preben Schmidt
Tlf. 8640 2217
e-mail: preben@achtenschmidt.dk

Ringsted

Mona Williams
Tlf. 5764 3584
e-mail: lev.ringsted@gmail.com

Roskilde/Lejre

Bjørn Lykke Sørensen
Tlf. 6172 0976
e-mail: bohls29@gmail.com

Rødovre

Tom Olsen
Tlf. 2021 3651
e-mail: tom-riechmann@post.tele.dk

Silkeborg

Anders Christensen
Tlf. 8684 6221
e-mail: anderschristensen1976@gmail.com

Skive

Jørn Bruun
Tlf. 3023 5517
e-mail: bruun.skive@youmail.dk

Slagelse/Sorø

Gitte Larsen
Tlf. 2853 1309
e-mail: gla@attheweb.dk

Solrød

Carsten Wærns
Tlf. 5614 4125
e-mail: waerens@webspeed.dk

Svendborg/Langeland

Frank E. Jensen
Tlf. 6222 1490
e-mail: edelberg@stofanet.dk

Sønderborg

Finn Schmidt (kontaktperson)
Tlf. 2532 0805
e-mail: fluefinn43@gmail.com

Thisted

Gerda Kobberø (kontaktperson)
Tlf. 9793 7444

Tønder

Jens Ellekjær
Tlf. 7472 4094
e-mail: je@kreds.lev.dk

Varde

Ole Lennart
Tlf. 2170 0359
e-mail: familien-lennart@mail.dk

Vejle

Finn Nygaard
Tlf. 7552 4740
e-mail: finn@asbovej.dk

Vejle

Kirsten Marie Sørensen
Tlf. 2176 3921
e-mail: ksorensen@stofanet.dk

Vendsyssel

Fridolin Laager
Tlf. 6146 8087
e-mail: laagerf@gmail.com

Vestegnen

Niels Tobiasen
Tlf. 2420 1624
email: lev.vestegnen@kreds.lev.dk

Vestjylland

Kurt Veise
Tlf. 6140 9025
e-mail: kurt.veise@lev-vestjylland.dk

Viborg

Susanne B. Andersen
Tlf. 2822 0596
e-mail: susannebandersen5@gmail.com

Aabenraa

Calle Bork Thams
e-mail: callethams@gmail.com

Aalborg/Himmerland

Anders Hind
e-mail: hindanders@gmail.com

Aarhus

Anni Sørensen
(konstitueret formand)
Tlf. 2628 3083
e-mail: anni.soerensen6@skolekom.dk

Angelmanforeningen i Danmark

Lene S. Kongpetsak
Tlf. 5380 0284
e-mail: lenesommer@kongpetsak.dk
www.angelman.dk

Danske Døvblindfødtes Forening

Vibeke Faurholt
Tlf. 9885 4332
e-mail: faurholt@mail.tele.dk
www.ddbf.info

Dansk Forening for Tuberøs Sclerose

Liselotte W. Andersen
Tlf. 8627 7714
e-mail: brandersen@webspeed.dk
www.tsdanmark.dk

Den danske CDG-forening

Pia Seitzberg
Tlf. 4634 1546
e-mail: johnnymadsen@email.dk
www.cdg.dk

Handicappede børn og unge uden diagnose

Anja Grevinge
Tlf. 6178 0508
e-mail: formand@hbud.dk
www.hbud.dk

Landsforeningen for Rubinstein-Taybi Syndrom

Brian Schack
e-mail: formand@uniquedanmark.dk
www.Rubinstein-TaybiSyndrom.dk

UniqueDanmark

Dorte Vestergren Møller
e-mail: dorte@uniquedanmark.dk
www.uniquedanmark.dk

Kristelig Handicapforening

Thomas Bjerg Mikkelsen
e-mail: formand@k-h.dk
www.k-h.dk

Smith-Magenis Syndrom Forening

Pernille Fox
Tlf. 2763 8808
e-mail: pernille@smithmagenis.dk
www.smith-magenis.dk

Landsforeningen Downs Syndrom

Thomas Hamann
Tlf. 2129 6675
email: donluffe@me.com
downssyndrom@downssyndrom.dk
www.downssyndrom.dk

Landsforeningen for Fragilt X syndrom

Eva Bryld
Tlf. 2349 0317
e-mail: formand@fragiltx.dk
www.fragiltx.dk

Dansk Forening for Williams Syndrom

Mette Grentoft
Tlf. 2261 2760
e-mail: mettegrentoft@gmail.com
www.williams-syndrom.dk

Landsforeningen for Prader-Willi Syndrom

Jytte Helgogaard
Tlf. 2167 1299
e-mail: jyttehelgogaard@tdcadsl.dk
www.prader-willi.dk

Landsforeningen for Sotos Syndrom

Yvonne Wounlund
Tlf. 6447 1090
e-mail: yvonne-wounlund@mail.dk
www.sotosyndrom.dk

Landsforeningen Rett Syndrom

Martin Jagd Nielsen
Tlf. 2170 3314
e-mail: martin@rett.dk
www.rett.dk

ULF – Udviklingshæmmedes Landsforbund

Lars Gjermansen
Tlf. 7572 4688, Fax 7572 4633
e-mail: ulf@ulf.dk
www.ulf.dk

Copyright:
LEV må gerne kopieres og på anden
måde anvendes, hvis kilden tydeligt
angives.
Et eksemplar af den pågældende publi-
kation bedes tilsendt LEVs redaktion.
ISSN 1903-7937

**Botilbud
Feddet**

Opholdssted og Botilbud

Tinghøjgade 69 • 9493 Saltum • Tlf. 9888 4405 • www.botilbud-feddet.dk

**3-årig STU for 16-25 årige.
Med eller uden botilbud**

Goldschmidtsvej 12
4760 Vordingborg
Tlf. 55 34 07 30
www.enogtyveren.dk

Klinik for fodterapi

Birkedommer Allé 3
3000 Frederiksværk
Tlf. 47 77 01 11

Boformen Gaia
Præstevænget 3A • 9320 Hjallerup
Tlf. 98 28 30 20 • www.gaiabo.dk

NYBORG STRAND®
HOTEL OG KONFERENCECENTER
Hele Danmarks mødested

MUNKEGÅRDEN
"vi støtter ved hvert trin op ad stigen"

Den Selvejende Institution Munkegården
Rugårdsvej 205 • 5464 Brenderup
Telefon: 64 44 13 83 • www.munkegaarden.dk

Socialpædagogisk opholdssted for unge - Munkegården

Center for
Senhjerneskade

**Center for Senhjerneskade,
Region Syddanmark**
Med afdelinger i Kolding og Kingstrup

Højt specialiseret bo- og dagtilbud til voksne med senhjerneskade
Helhedsorienteret indsats med udgangspunkt i borgerens ønsker
og behov

Sjællandvej 3-7 – 6000 Kolding – Telefon 7553 7188
Fredehjemvej 2 – 5591 Gelsted – Telefon 6449 2492
E-mail: Centersenhjerneskade@rsyd.dk
www.CenterSenhjerneskade.Regionsyddanmark.dk

Mag View Magnetsystem
w/ Lars Ole Handier

Kurreholmvej 33 G • 3330 Gørlose
Tlf. 36 77 70 50 • Fax Mobil 27 11 99 41
magview@post.tele.dk • www.magview.dk

Aktivitetscenteret Kellersvej
Dagtilbud for voksne udviklingshæmmede

Mangfoldighed og muligheder
Fleksibilitet • Oplevelser • Neuropædagogisk tilgang • Dyrehold og ridning
Mulighed for halvtidspladser • Cafe Dukkehuset

Kellersvej 13, 2860 Søborg • Tlf. 39 57 33 60
www.gladsaxe.dk/a-c-kellersvej

PRESSALIT®
care

www.pressaliticare.dk

Styrke til at være noget for andre

www.sl.dk

SOCIALPÆDAGOGERNE

Aalestrup

Busgade 10 D - 9620 Aalestrup
Telefon 99 66 94 94

www.byen-i-byen.dk

Bofællesskabet
LYKKE

Marie

www.mariehjem.dk/lykke

Et nyt bofællesskab for 24 unge med multiple
funktionsnedsættelser. Et bofællesskab med masser
af plads og moderne teknologi.

Vi har enkelte ledige pladser

Kontakt:
Forstander Kirsten Borst
kb@mariehjem.dk
tlf: 47 38 39 00

Niels Sørensen ApS

VVS & BLIK

Rådhusgade 30
8300 Odder

Tlf. 86 54 00 40 • Mobil 28 10 55 88

vvsblik.dk

Beskæftigelse Chaplin

Café, køkken, bolcher, 3D, butik, pedel

Et rigtigt arbejde...

I Chaplins beskæftigelsestilbud
er medarbejderne
i front i den daglige drift. Her
varetager de hver deres arbejds-
og ansvarsområder. Et
professionelt pædagogisk
personale arbejder parallelt med
medarbejderne og yder den
enkelte og de forskel- lige teams
støtte og vejledning.

...med en vifte af muligheder

Vil du lære at lave bolcher?
Eller løse håndværks- og
pedelopgaver?
Vil du designe smykker?
Ekspedere kunder i en stor
strøgbutik?
Eller vil du hellere tilberede og
anrette mad
til mange gæster?
Vil du servere på byens bedst
besøgte café i hjertet af
Helsinger?
Vil du lære at arbejde med 3D
print?
Chaplin har det hele.

Chaplin
BO, BESKÆFTIGELSE OG UDDANNELSE
www.Chaplin.as Tlf: 23499291

Region Syddanmark

**Specialcenter for
Voksne med Handicap**

Afdelinger:

- Grønnebæk, afd. Fuglemajgaard og Kompasrosen, Rødding.
- Bøge Allé 16, Ribe.
- Østruplund, afd. Marken, Skoven, Slottet og A-hus.

Centeradresse:

Klintebjergvej 75, 5450 Otterup
Tlf. 9944 1400

Højt specialiserede ydelser:

- Svær problemadfærd
- Foranstaltningsskade
- Misbrugsproblematikker

specialcentervoksnehandicap.regionssyddanmark.dk

ORGANISATIONEN

NORD HØJ

Hovedkontor: Niels Bohrs Vej 6 • 6000 Kolding
Tlf. 40 23 70 23 • E-mail: nordhoj@kolding.dk

Relation - udvikling - Produktion
www.nordhoj.dk

POST**PP**

DANMARK

Magasinpost SMP
ID-nr. 42104

JEG ER UNG OG HAR
UDVIKLINGSHÆMNING - KAN
DET OVERHOVEDET LADE SIG
GØRE, AT JEG FÅR
EN FORSIKRING?

JEG BOR I ET
BOFÆLLESSKAB, ER DET
SÅ MULIGT AT FÅ EN
FORSIKRING, DER IKKE KOSTER
FOR MEGET?

JEG HAR ET HANDICAP,
SÅ DERFOR ER DER INGEN
FORSIKRINGSELSKABER, DER
VIL FORSIKRE MIG.

NÅR MAN ER
UDVIKLINGSHANDICAPPET,
SÅ HJÆLPER KOMMUNEN DA
MED EN FORSIKRING,
GØR DEN IKKE?

HVAD KAN DER SKE I
MIT LIV, SOM GØR, AT DET
ER NØDVENDIGT, AT JEG
FÅR EN FORSIKRING?

Forsikring

- er det overhovedet noget for mig?

Er dette tanker, du kan nikke
genkendende til?

Så kunne HANDI Forsikrings-
service være en god mulighed
for at få svar på dine spørgs-
mål om forsikring.

Vi tilbyder forskellige
forsikringsmuligheder til
mennesker med udviklings-
hæmning og andre handicap.

Ring til os og hør nærmere.

CODAN **HANDI**
Forsikringsservice

HANDI Forsikringsservice

Tlf. 3635 9640

(mandag-torsdag kl. 9-15:30)

Email: handi@lev.dk